

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2:40 "
Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, com-
 mitat și interurban Nr. 730.

Cursul cel mai nou al Rusiei

Politica comercială, vecinic lacomă, a marilor puteri europene caută cu intensitate tot mai mare a-și menține vechile sale debușuri pe continentele mai puțin cultivate ori încearcă să cultive altele nouă. Astfel e lucru prea firesc că punctul de gravitație al acțiunilor diplomatice începe a părăsi Europa și se transpune în Asia și în Africa.

Câtă vreme însă popoarele Africii, cu organizația puțin dezvoltată a statelor lor și în urma inferiorității lor culturale, cu puține excepțiuni (Egiptul, Marocco, Abisinia) stau în fața cuceririlor europene aproape fără nici o putere de rezistență și locuitorii de baștină numai ici-colea ridică protestul lor sângeros în contra acelor cuceriri, cum s'a întâmplat aceasta de curând în coloniile Sudan ale Francezilor, în Asia rezbелul ruso-japonez a întărit puternic conștiința [popoarelor asiatice.

Numai cu mare aversiune supoartă astăzi Chinezii amestecul neconținut al marilor puteri europene în afacerile interne ale Statului lor. În India naționalismul devine tot mai îndrăzneț, Perșii dezvoltă opintiri desperade spre a scăpa de jugul ruso-englez, ce li-s'a impus; iară Arabii, împinși de neastâmpăratul dor de libertate și instigați de Englezi au declarat califului dela Constantinopol rezbел formal.

E evident, că încetul cu încetul între Asia, acest leagăn al omenirii, și între Europa străpopulată, lacomă după bani și

plăceri, începe a se desvolta un antagonism, care în timp aproape calculabil va trebui să producă lupta grozavă între rassa galbenă și cea albă.

Legile firești, neștrămutabile, ale evoluției omeniești, regulează în liniște, pe neobservate germenii viitorului, iar națiunile, mai bine zis Statele de azi caută să exploateze starea momentană a evoluției în folosul scopurilor lor egoistice întărindu-se prin slăbiciunile vecinilor.

Un strătucit exemplu în această direcțiune ne oferă în timpul de față Rusia. Imperiul acesta uriaș se înecă formal în lipsa unui litoral propriu deschis. Până în jumătatea a doua a veacului trecut privirea Rusiei era ațintită spre Constantinopol, spre Țarigradul lui Petru cel Mare și politica ei nu se feria nici chiar de cel mai sângeros rezbел, numai ca să poată deveni stăpână pe vechiul imperiu bizantin. N'au putut să ajungă la nici un rezultat, pentru că gelozia marilor puteri din Europa au disvalidat toate rezultatele războaielor Rusiei, mai pe urmă prin tractatul dela Berlin. În 1828/29, 1854, 1877/78 fiii Rusiei și-au vărsat sângele pe Balcan fără nici un folos. În urma nereușitei acestor încercări atât de costisitoare Rusia începe a-și îndrepta privirile spre marea liberă a Asiei-Ostice. Epoca aceasta a durat până la înfrângerea atât de rușinoasă a puterii armate rusești, pe uscat și pe ape, în rezbелul cu neamul întinerit al Japonezilor, când apoi Rusia a început din nou să facă ochi dulci spre Constantinopol. *Isvolski* voia să recâștige în Balcani prestigiul Rusiei pierdut în Asia, dar, mulțămită coeziunii aproape neașteptată a

triplei alianțe, îndeosebi ținutei energice a Germaniei, a suferit o nouă înfrângere. În urma acestei derute *Isvolski* se retrage și locul lui în fruntea afacerilor externe în Petersburg îl ocupă *Sasanof*. Ambițios, ca toți conducătorii politicii externe, *Sasanof* era fatalicește necesitat să-și afle un teren de activitate, unde putea să spera rezultatul așteptat cu atâta dor de toate cercurile politice rusești. Pe Balcan nu mai era nimic de câștigat. Turcia tineră, răzimată pe o armată modernă, nu mai sufere fete, ca cele ale lui *Ignatieff*. În Asia-Ostică însăși Rusia a trebuit să recunoască aneștiunea Coreei din partea Japoniei. Numai rămâne decât Asia-Centrală.

Sferele de interese ale Rusiei pe acest teritor sunt: Persia și Mongolia. Prin tractatele din anul trecut între Anglia și Rusia și prin convențiunea încheiată în timpul din urmă cu Germania referitor la drumurile din Asia-Mică chestia persiană, cel puțin pentru Rusia, a ajuns deocamdată în stadiul de odihnă și *Sasanof* putea acum să-și concentreze toată acțiunea asupra chestiei mongolice, unde voește a-și câștiga laurii doriți. În senzul unui tractat încheiat cu China în anul 1881 supușii rusești se bucură de oarecari favoruri comerciale pe teritoriile mărginașe ale Mongoliei. Rusia susține, că dispozițiile aceluia tractat nici odată n'au fost respectate din partea Chinei și de oarece tractatul de sub întrebare în anul acesta iese din vigoare, guvernul rusec a transmis cabinetului din Peking un formal ultimatum, în care se pretinde nu numai respectarea privilegiilor vechi asigurate pe seama supușilor rusești, ci se cere chiar o lărgire

Scriitorii și cetitorii

— O introducere —

De dr. Horia Petra-Petrescu.

Cu permisiunea domnului șef-redactor încep să public vre-o câteva articole independente, cari au — totuși — o legătură comună: dorința de a fi *folositor* cetitorilor mei, clarificând unele întrebări, cari par năbușitoare sau insistând asupra unor lucruri, cari — după modesta mea părere — n'au fost tractate și din punctul de vedere remarcat de mine.

Cetitorul binevoitor își va putea formula o idee despre ceceare vreau, după ce va fi citit 5 sau 6 din articolele acestea, de aceea rog pe acela, care vrea să-și dea o părere în merit, să urmărească mai multe articole consecutive și numai după aceea să-și dea verdictul, dacă e bun sau rău punctul meu de vedere.

Se poate că greșesc, dar cred că o îndrumare cum o contemplez eu nu va strica cetitorilor noștri. Li rog chiar să mă urmărească cu atențiune și să-mi comunice părerile lor, dacă sunt divergente de ale mele sau să-mi procure material nou de meditat, din care voi alege — firește — după buna mea chibzuială.

Înainte de a începe articolele proiectate vreau să fac o mărturisire. Să nu mi-o luați în nume de rău. Latinul zice: *in magnis iam voluisse sat* (este de ajuns chiar să voiești lucrările cele mari). Așa și eu. Am citit de mult în „jurnalul din tinerețe” al cunoscutului critic francez *Francisc Sar-*

cey — ediția edată și adnotată de ginerele său A. Brisson, șeful-redactor al unei răspândite reviste franceze săptămânale, — o pagină frumoasă. Mi-am notat-o cu creionul albastru pe de margini și am tradus-o acum pe seama cetitorilor mei. *Sarcey* scria „*Cronici săptămânale*” în revista lui *Brisson* și într'o cronică de acestea analizează impresia, care i-a produs-o observațiile binevoitoare ale cetitorilor.

Iată pasagiul amintit.

„Vă asigur, că eu și *Brisson* (șef-redactorul revistei franceze — Trad.) am citit scrisorile primite cu o mândrie amestecată cu duioșie. Nu vreau să ascund nimic: am trăit două sau trei ceasuri din cele mai fericite zile ale vieții mele de jurnalist. Ce încântător, ce delicios este să vezi atâția oameni cinstiți, și printre ei și doamne, și domnișoare tinere, cari te încredințează, că urmăresc scrisorile tale cu interes și cari, dacă chiar nu sunt todeauna într'o comuniune de idei cu tine, recunosc cel puțin, că ai dreptate cu intențiile tale cinstite.

„Să vi-o spun? între scrisorile acestea, unele au făcut să-mi bată inima de măgulire și de plăcere. *Brisson* a fost alaltăieri la mine și deschideam fiecare pe rând, fiecare de partea sa, vrafal acesta de scrisori

— „Iacă”, mi-a zis *Brisson*, dându-mi o scrisoare, „citește rândurile astea”:

„*Notele* acestea săptămânale”, scria un perceptor municipal”, au marele favor, ceceare este o calitate foarte rară, că pot fi înțelese de toți.

Mama mea, o țărancă, care și-a trăit viața

mai mult cetind marea carte a naturii, decât hârtoagele înțelepte ale celor mai buni scriitori ai noștri, le citește în fiecare săptămână și găsește în ele o deosebită plăcere. Eu sunt fiul mamei mele...”

„N'am jucat pe fudulul; la cetirea acestor rânduri mi-au venit lacrimile în ochi și am întins mâna în tăcere lui *Brisson*. N'am primit în viața mea nici odată o laudă, care să mă fi atins atât de mult. O păstrez cu scumpătate în inima mea.

„Mai târziu, când mă voi prezenta în fața judecătorului suprem, dacă e adevărat că există o judecată de veci, îi voi zice: „Doamne, multe prostii am mai săvârșit în viața mea, deși nu a scăpat niciodată nici o răutate din pana mea, e drept că am scris — totuși — multe lucruri inutile; privește însă, te rog, la țăranca aceasta: am deșteptat reflexia în ea, i-am deschis lumea filosofiei, am procurat gândirii sale nehotărâte hrană substanțială; a avut, cetindu-mă pe mine câteva ceasuri de bucurie și a pus la o parte gazeta, cu inima mai bună și mai mulțumită cu sine. E vrednic faptul acesta ca Tu să mă ierți de toate celelalte.”

„Nu sunt mulți scriitori pe lume, cari să fie expuși ca mine la săgețile malițioase ale spiritelor afectate pariziene; e un teren mulțămitor să mă iei peste picior, să mă tratezi drept pedant. N'am dat nici când atenție mare acestor înțepături, cari nu străbat de loc pielea mea tare și vigoasă, cu care am fost dăruit din partea buneii naturi, mărturisesc însă, că în schimb, această

considerabilă a acestor privilegii. China și-a concentrat toate puterile sale armate, cam 300 mii de soldați instruiți modern, în provinciile ostice și nordostice, la hotarele Mandciuriei, astfel în nordvestul imperiului nu poate să opună Rusiei aproape nici o forță armată. Pe deasupra în China pustiește ciurma și cercurile conducătoare politice din Peking sunt neliniștite și prin mișcarea liberală îndreptată în privirea regimului central. Astfel este aproape sigur, că China va ceda, dar și mai cert este, că China nu va uita în curând acest act de volnicie al Rusiei și că îndată ce imperiul chinezesc va fi consolidat, cel dintâiu pas agresiv din partea celui de al doilea reprezentant al rasei galbene va fi îndreptat împotriva Rusiei. Surplusul populației chinezești numai în Siberia își poate afla patrie nouă.

Problema națională în Austria și art. XIX

de dr. Mihai A. Popovici

III.

— Efectul art. XIX al 2, prin stabilirea egalei îndreptări a „limbilor uzitate în țări” e, că involuntar teritoriul țărilor se împarte în 2 părți curat naționale d. e. în Bohemia părți curat germane și curat boheme și în părți mixte, așa că analizând art. XIX al 2 mai departe, din egala îndreptare în oficiu, (egala îndreptare în școală o vom vedea la alineatul 3), urmează, că cererile partidelor în părțile germane se vor înainta și rezolva nemțește, în părțile curat boheme, bohemește; iar în părțile curat mixte, cererile se pot înainta în ori care limbă și trebuie să se rezolve în limba în care au fost făcute.*

Rezultatul acestor dispozițiuni e un început de federalism teritorial național. Nu, că legiuitorul ar fi avut intenția de a introduce ideea federalistă națională, ci numai dispozițiunile acestea pornite din adâncă convingere a egalei îndreptări

In Bucovina nu se face deosebire între „limba țării” și limba „uzitată în țară” acolo limba germană, română și rutenă sunt egal îndreptate în toată țara, sau mai bine zis așa ar trebui să fie, cu toate aceste dominațiuni limbei germane e incontestabilă. — La judecătoria, deși cererile să pot înainta în toate trei limbile, hotărârile să dau în limba germană. Germană e, bine înțeles și limba oficială internă.

țărăncă, care îmi mulțumește, că am introdus-o în plăcerea de a filosofa, m'a atins adânc...”

Sunt nemodest, dacă vreau să simțesc și eu același fior de mulțămire sufletească?

Eu cred, că tocmai dimpotrivă, ne lipsește *prea mult* de dinaintea ochilor exemplul cel bun al altora. Ne-am desobișnuit să imităm o faptă bună sau să urmărim a fi cuprinși de sentimentele de cari erau cuprinși oamenii mai mari, mai talentați decât noi.

Persiflăm pe acela, care săvârșește o faptă îndemnat și de tinuta unui om mai mare decât el — sau, dacă nu-l persiflăm, nu-l încurajăm ca să persevereze pe cărarea apucată.

Dar destul cu introducerea. Să vorbească mai bine articolele. Cine știe, dacă n'are să-mi strângă mâna mâne-poimâne câte un cetitor și n'are să mă îndemne: „Scrie! Te urmăresc cu drag!”

Alții să rădă, să persifleze — eu mă voi simți fericit...

Brașov, Faur, 1911.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

țiri, produc efecte federaliste. „Prin egala îndreptare în oficiu al limbilor uzitate, se împarte oarecum teritoriul în arondismente separate de limbă*”) așa, că într'o comună din Bohemia, în care se vorbește numai bohemește, limba germană e eschisă și din școală și din oficiu, în acest caz limba, în care organele comunale d. e. vor comunica cu părțile, va fi numai cea bohemă. Articolul XIX stabilește cu toate acestea totdeodată și principiul egalei îndreptări în arondismentele mixte, în cari comunicația organelor oficiale cu părțile se va face în toate limbile uzitate.

Principiul egalei îndreptări a limbilor țării în oficiu a dat prilej la nenumerate discuții și la multe și mari lupte politice, a căror cauze au fost pe de-o parte lipsa de precizie a articolului și neconcilianța deținătorilor puterii, pe de altă parte și doctrina centraliștilor. S-a impus din capul locului întrebarea, care e limba oficioasă, și cât de departe pot merge concesiunile? Centraliștii, aproape toți germani, foști stăpâni ai Austriei, făceau următoarea deosebire: Limba de oficiu e de două feluri: limba oficioasă externă și limba oficioasă internă. Externă e aceia în care funcționarii sunt siliți să comunice cu părțile interesate, iar cea internă e limba în care diferitele organe comunică întreolaltă. În limba oficioasă externă erau dispuși să facă concesiuni, dar limba oficioasă internă voiau ca să rămână ca și până acuma. De aci lupte nesfârșite. Federaliștii voiau tocmai contrarul, fiindcă art. XIX proclamă egala îndreptare a limbilor țărilor în oficiu, fără se facă deosebire între limba oficioasă externă și internă, ba ce e mai mult Bohemii merg atât de departe, încât pretind paritate în întreg regatul bohem, atât în limba oficioasă internă cât și externă, fără deosebire de ținuturi curat boheme sau curat germane, interpretarea aceasta exagerată pare că și-a pierdut violența treptat cu pierderea terenului de către separatiștii ultraiști. Lupte mari s'au deslănțuit întru executarea dispozițiunii art. XIX în Bohemia. Ministrul Badeni a introdus pe baza art. XIX printr'o simplă ordonațiune ministerială limba germană și limba bohemă paralel cu limba oficioasă internă în toată Bohemia cu deobligământul, ca funcționarii, cari nu cunosc amândouă limbile, să învețe într'un timp fixat de ordonațiune și limba care nu o cunosc, — o dispoziție, care nu se găsea în ordonațiunea similară anterioară a lui Streymayer din 1880.

Prin ordonațiunea aceasta Badeni voia să câștige voturile Bohemilor pentru transacțiunea, ce avea să o încheie cu Ungaria. Era deci o concesiune politică executarea art. XIX printr'o simplă ordonațiune ministerială, ea și produse furtuna dela 1897. Germanii printr'o obstrucțiune monstră, au silit pe Badeni să-și dea dimisia.

Ministrul Gautsch încearcă tot pe baza art. XIX prin ordonațiune ministerială, să modifice dispozițiunile lui Badeni întrucâtva mai favorabil pentru Germani, față de paritatea a două limbi — bilinguă introduce paritate monolingvă, împărțind Bohemia în arondismente curat germane, curat boheme și mixte, în cele dintâiu numai cu limba germană sau bohemă, ca limbă oficioasă internă și externă, în cele mixte cu amândouă paralel.

Nu peste mult ministrul Clary chemat cu scopul de a retrage ordonațiunea, a retras-o, bineînțeles dându-și totodată și dimisia.

Astăzi chestiunea limbei oficioase interne în Bohemia stă pe bazele cele vechi și își așteaptă definitivă și dreaptă soluție în transacțiunea, pe care deocamdată doresc atât Germanii, cât și Bohemii să o încheie împreună.

Limba oficioasă externă e rezolvată, după cum am văzut mai sus prin practică în favorul interpretării corecte și liberale a recunoașterii îndreptării individului, de a comunica atât la judecătoria și la administrație, cât și la forurile autonome în limba națională, dacă la acel oficiu limba lui e limbă uzitată. Cam aceasta e importanța alineatului 2 din art. XIX despre egala îndreptare în școală, oficiu și viața publică a limbilor uzitate în țări. Despre școală vorbește art. XIX în alineatul 3 mai pe larg, unde vom da și noi explicații mai detaliate. *Viața publică* — cuprinde în sine mai ales egala îndreptare în școală și oficiu.

*) Herrnrit Nationalität und Recht 1899 p. 86.

Ar mai cădea aici și drepturile naționale în legislație, limba legilor, alcătuirea parlamentului etc., cari toate sunt rânduite prin legi speciale, fără ca să formeze caz de prejudiciu în lupta ce se poartă pentru egala îndreptare, în contra limbei germane.

În restul vieții publice diferitele societăți și așezăminte publice au dreptul de a dispune liber de afacerile lor naționale, limba, scopul etc.

D-lui dr. Ioan Lupaș

D. dr. Ioan Lupaș, azi protopopol Seleştei, a fost unul dintre cei mai iubiți elevi ai mei. Iubirea și stima mea față de dânsul nici astăzi nu s'a schimbat. E aceeași, ca mai înainte. Îl țin de unul dintre cei mai vrednici bărbați ai noștri.

Nici nu trebuia să mă asigur d. dr. I. Lupaș despre munca sa, ce a prestat-o publicisticii noastre, gratuit. O știam. Îi sunt însă totuși multumitor pentru răspunsul, pe care a aflat de cuviință să-l deie la pasajul ultim din articolul meu „O scrisoare de actualitate”, căci în răspunsul acesta adeverește înainte de toate faptul susținut de mine, că anume d. dr. I. Lupaș *la îndemnul meu* a început să colaboreze la „Tribuna” din Arad, ceea ce direcțiunea acestui ziar nu voia să recunoască.

În fața articolului dlui Gheorghe Popp („Mesterul de oglinzi”) din nr. 39 al „Tribunei”, în care acest talentat mânăitor de condeiu aruncase cu atâta răutate în public vorba despre „*aur și bogății, lefuri și onorarii*”, am ținut să constat, că eu pentru munca mea ziaristică *nici-odată nu am primit absolut nici un ban* și am întrebam la urmă, dacă oare autorul aceluia articol, și ceilalți distinși colaboratori tineri ai „Tribunei”, *nici ei nu au primit?*

D. dr. Ioan Lupaș răspunde la întrebarea aceasta, că mulți ani dearândul a lucrat la „Tribuna” fără plată, dar începând din anul 1909 primește remunerațiune foarte modestă.

Faptul acesta nu trage absolut nimic din vrednicia ori situația morală a d-lui dr. Ioan Lupaș. Dimpotrivă, eu aș dori, ca fiecare gazetă românească să fie în situația de a remunera *pe toți colaboratorii săi* în proporție potrivită cu valoarea prestațiunilor aceluia, căci fiecare muncitor este vrednic de plata sa, și în urma urmelor orice gazetă o fac colaboratorii ei, deci aceștia agonisesc și se cuvine să fie părtași la agoniseala ziarului, pe care îl susțin.

În temeiul acestui adevăr toți colaboratorii ziarelor noastre ar fi trebuit să protesteze împotriva vorbei ăluia cu „*aur, bogății, lefuri și onorarii*”.

Aș fi dorit, în urmă, ca d. dr. Ioan Lupaș să arate și aceea, că eu, când l-am rugat, să colaboreze la „Românul” nu i-am făcut „*ofert în plus*”, cum susține „Tribuna”, *ci atât pentru dânsul, cât și pentru d. Ion Agârbiceanu am pus în vedere aceeași remunerațiune, pe care o aveau la „Tribuna*”.

Clara pacta, boni amici.

Vasilie Goldiș.

Politica în Ungaria

Programul lui Khuen Héderváry?

Declarația sinceră a contelui Ștefan Tisza a scos din nou la suprafață chestia dreptului electoral și orice năzuință a semioficiosului guvernului de a lua această chestie dela ordinea zilei, e zădărnice. Guvernul tace. Dar se înșală, crezând, că prin tăcerea lui va putea împede realizarea acestei reforme. Doi exponenți politici ai partidului guvernamental au făcut declarații diametral opuse în chestia reformei electorale și din amândouă declarațiile reese, că în partidul guvernamental se dă luptă între două nuanțe, conservativă și radicală. Partidul guvernamental în chestia reformei electorale nu va fi unitar, ci, foarte probabil, se va desface.

Credem sosită vremea, ca și ministrul președinte Khuen Héderváry să facă declarații în chestia reformei electorale, de oarece până acum am auzit numai declarațiile-atacuri ale contelui Tisza. Pe acest Fregoli îl găsești ori unde ai merge. Iar guvernul, ministrul președinte nu-i nicăiri. În sfârșit, dacă Tisza, acest bărbat marcant al partidului guvernamental, cutează să ia atitudine deschisă și atât de provocatoare în contra celui mai însemnat punct al mesagiului de tron, atunci, credem, că, și ministrul președinte ar avea o oarecare datorie, de-o parte față de mesagiul de tron, care în sfârșit reprezintă autoritatea cuvântului regesc, iar de altă parte față de guvernul, care a ajuns la putere prin propagarea sufragiului universal, și față de membrii influenți aderenți ai sufragiului universal, ca Székely și Lukács, cari au făcut declarații hotărâte în chestia aceasta.

Nu înțelegem deci rezerva timidă, pe care guvernul o dovedește în chestia aceasta.

Vacanțele Camerei.

Azi se vorbea în culuovarele Camerei, că dela 14—21 Martie Camera nu va ține ședințe. Cauza acestei vacanțe lungi și neobicinuită, se zice, ar fi, că în timpul acesta cad două sărbători naționale ungurești: 15 Martie și 20 Martie, aniversarea morții lui Ludovic Kossuth. Guvernul, ca să încunjure discuțiile ce-ar urma din aceasta, se vorbește, va ține vacanțele dela 14 până la 21 Martie.

Urcarea dărei pe spirt.

În numărul său de ieri „Neue Freie Presse“ aduce știrea, că guvernul austriac va urca cu 60 coroane darea pe spirt.

Face observarea, că de oare ce darea pe spirt în amândouă țările Monarhiei trebuie să fie egală, la urcarea acestei dări se cere consimțământul guvernului ungar, care, conform știrea din „N. F. Pr.“ l'a dat deja.

Dacă știrea aceasta este adevărată, atunci fără îndoială, că darea aceasta și la noi se va urca, la aproape 150 cor.

Faptul acesta ar mai pune o greutate de 22 milioane pe spatele bietului popor.

Lume românească în Cluj.

Sub titlul acesta o fiuică ungurească din Cluj scrie despre ședința comitetului național român, ținută la Cluj, și între al-

tele spune, că agenți secreți de ai poliției din Cluj au urmărit toată mișcarea bărbaților noștri politici, dar, adaugă fiuica ungurească, fără rezultat.

Deci poliția a rămas cu buzele umflată, deoarece, spune fiuica, bărbații politici români au ținut ședința „secretă“ într-o odaie a hotelului Newyork.

De acum sărmana fiuică va fi tot cu frica în oase, căci probabil, „Valahii vor fi pregătit iarăși vre-o „răscoală“. Ce mai știi?!

Reforma militară și urcarea contingentului.

În „Neue Freie Presse“ cetim următoarea știre: Noul contingent urcat va umplea mai cu seamă contingentul de pace al armatei și numai o parte a acestui contingent se va întrebuița pentru sporirea cavaleriei și a trupelor tehnice. În caz, că reforma militară va fi votată încă anul acesta, atunci la începutul lui Octomvrie 1912 vor fi chemați sub arme 160,000 de recruți, deci cu 57,000 mai mulți, decât până acuma.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 8 Martie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează Kabos Ferencz.

Pe ziua de azi s'au anunțat cinci interpeleții:

Dr. Ráth Endre, către ministrul de comerț, în chestia căii ferate vicinale dela Ráckeve.

Dr. Óváry Ferenc, către ministrul de culte și instrucțiune publică, în chestia autonomiei catolice;

Ábrám Dezső, către ministrul de interne, în chestia întregirii din partea Statului a lefurilor subnotarilor comunali și, către ministrul de comerț, în chestia acordării biletelor de tren cu preț redus pe seama acestora;

Sümegei Vilmos, către ministrul de comerț, în chestia respingerei apelor minerale străine;

Lovász Márton, către ministrul de interne, în chestia Săcuilor din comitatul Bars.

Paragraful 7 al proiectului băncii.

Polónyi Géza: Spune, că la facerea contractului dela 1878 Ungaria avea dreptul să-și fi fixat condițiuni după plac, deoarece primise sarcina amortizării parțiale a datoriei de Stat de 60 milioane coroane. În locul acesteia ni-s'a dat o bancă, care, așa zicând, nici n'avea capital acționar, deoarece guvernul austriac nu-și plătitse datoria. Pretinde, ca Austriacii să plătească aceste 60 milioane, deoarece expirând termenul privilegiului băncii noi nu vom avea nici un folos, căci am plătit a treia parte din datoria de Stat a Austriei.

Președintele închide discuția asupra acestui paragraf, apoi după vorbirea raportorului Wickenburg M. Camera primește §-ul 7.

Paragraful 8.

Polónyi Géza: Paragraful acesta conține dispoziții, pe cari alți paragrafi le anulase. Pe teritoriul Monarhiei sunt în circulație mai multe feluri de bani din vechea circulație, fără bază legală, spre folosul numai al guvernului austriac. Banca autonomă este unicul medicament al mizeriei economice a țării. Dorește, ca în viitor banca comună să aducă țării mai mare folos, ca până acuma. (Ovații în stânga).

După o scurtă explicare a raportorului, Camera primește §-ul 8.

Contele Batthyány Pál: Afi înmormântat banca autonomă!

Paragraful 9.

Lukács László (ministru de finanțe): Propune o modificare de stil, ca în text în loc de 1 Ianuarie să se pună 1 Aprilie.

Polónyi Géza: Vorbind la regulament, protestează, ca un proiect să fie primit după închiderea discuției. (Aprobări în stânga).

Lukács László (ministru de finanțe): E vorba numai de schimbarea unui dat, care nu alterează înțelesul proiectului de lege.

Camera primește §-ul 9 pe lângă modificarea propusă de ministrul de finanțe, — apoi

Președintele declară sfârșită dezbaterea proiectului băncii.

(Partidul guvernamental aplaudă și-i face ovații lui Lukács și lui Wickenburg, iar opoziția aplaudă pe Polónyi).

Măine se va face a treia cetire a proiectului. După o pauză de 5 minute Camera trece la dezbaterea

proiectelor militare.

Contingentul de recruți pe anul 1911 rămâne neschimbat: 43.000 capete pentru armata comună, iar 12.000 pentru honvezime.

Baronul Sólmosy Ödön (raportor): Cere ca proiectele să fie primite fără modificări. Deodată cu proiectele acestea guvernul militar a prezentat 11 rapoarte despre starea din anul trecut a instituțiilor armatei.

Din acestea Camera se va convinge, că starea armatei corespunde legilor.

Szabó István (kossuthist): Vorbește în contra proiectului.

Pretinde ofițeri unguri pentru regimentele ungurești și la ministeriul de războiu.

Introducerea serviciului militar de doi ani aduce ușurare clasei economilor. Educația ofițerilor să fie mai intensivă, iar lipsa subofițerilor să se suplinească prin elevi de ai școlii militare.

Bakonyi Samu: Aderează la propunerea lui Szabó și pretinde validitatea intereselor naționale ungurești.

CORRESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Știri din Budapesta

Petrecerea — Ce ne-a adus carnavalul? — „Poporul Român“ — Cum își prețuesc Ungurii arta — O scenă de amor în parlament — Jubileul de 50 de ani al soc. „Petru Maior“

Petrecerea studențimei universitare a fost o „revelație“, va zice oricare Român, căruia nu nu i-s'a prea dat prilejul să guste direct manifestările cele mai curate ale artei românești: cântarea românească și jocul românesc. Eu însă, ca un potolit raportor, voi zice, că s'a petrecut bine, cu atât mai bine, cu cât astfel de petreceri sunt aproape unicele ocazii de convenire socială, de afirmare culturală. 200 de persoane române, adunate la un loc, pătruns de un singur simțământ la tot cazul sunt prileje rare într'un oraș străin, care tinde cu atâta putere să copleșească, să absoarbe orice gândire, simțire străină de cea ungurească. Mulțumită și sprijinului material din diferite părți, venitul curat al petrecerii e 300 cor., cu care se vor putea acoperi lipsuri reale ale soc. „Petru Maior“.

Pân'acum studențimea și-a impus o rezervă strictă față de orice manifestație socială a vieții din capitală. Și carnavalul, cu petrecerile lui, ce se țin lanț, cu veselie lui nebunatică, ne-a lăsat reci, nepăsători, a decurs aproape fără știrea noastră. Aproape, căci zilele din urmă ale sfântului ungarisat Karnaval ne-au adus o surpriză. De data asta tribunalul, la intervenția directă a spiritualului domn Birăuț, a căutat, ca și nouă să ne ajungă puținică voie bună, din care ei au căpătat prea mult.

Cei 90 de tineri universitari, cari într'un moment de entuziasm au tradus în fapt revolta sufletului față de unele stări și persoane subscriind „Manifestul“... — „vor trebui să ispășească păcatul, de a mă compromite...“, va zice „în pumni“ Birăuț Döme. Păcat că nici aici nu i-a succes să fie original. Ideia de a țări înaintea Curței cu jurați o tinerime întreagă nu e a d-sale, autorul ei e Siegescu, al cărui proces cu tinerimea nu s'a gătat încă. Și Birăuț, când și-a însușit gestul

acesta atât de efitin, de a căuta „dreptatea“ la justiția maghiară, desigur va atrage în contra sa *revolta* opiniei românești, a cărei *încredere* o pierduse...

*
„Poporul Român“ — organul poporal al partidului se prezintă în condițiile cele mai bune. Lipsită de reclama și tendința mercantilă a „Foi pop. român“ ea îi oferă țăranelui român o lectură nu numai distractivă, dar mai ales edificatoare. Cedând loc chestiilor locale ale diferitelor ținuturi și dând expresie tuturor durerilor, ce-l muncește pe țaran, va trezi alipirea și va mări încrederea față de conducătorii adevărați. — Și acesta va fi succesul cel mai mare al foii. Căci fiecare cetitor al ziarului va fi totodată și cel mai incoruptibil element al programului național. Rămâne, ca să pătrundă în coliba *țicărui* țaran... Iată de ce e laudabilă intenția a câtorva tineri însufleșiți de a face prin sate o propagandă extinsă pentru scopul acesta. Scopul va fi ajuns dacă ar conlucra toți tinerii, căci doar ei, în urma mobilității mai mari, sunt cei mai potriviți pentru propagandă de acestea, ei, cari nu sunt legați atâta de oficiu, de familie, loc, timp etc. Înainte deci!..

*
Capitala Pestei a acordat deunăzi un onorar de 30.000 cor. iubitei sale artiste Blaha Lujza, — o mică recunoștință și semn de dragoste față de artistă, care a delectat generații pe scena teatrului, rafinându-le gustul, însuflețându-i pentru arta, cultura maghiară. Și Ungurii sacrifică averi, pentru teatrele lor, pentru cultura lor. Amintesc numai spesele anuale ale unui teatru destul de modest „Teatru național“, — o sumă de 3 milioane de coroane, mai mare decât a operei din Viena, Berlin.

Și „Fondul pentru teatru“ al nostru lipsit de subvenții grase ale unui stat vitreg lucră din greu în calea culturii naționale... Având o etate destul de mare, el n'a ajuns încă la un *fond* de un milion, pe când Ungurii noștri risipă an pe an pe un singur teatru din cele multe, o sumă enormă de trei milioane. Sărmane milioane...

*
Parlamentul Ungariei e o „casină domnească“ — a zis cunoscutul sociolog Jászi Oszkár. Scenele zilnice, ce se petrec aici întăresc acest adevăr.

Munca „legislatorică“ e redusă doar la un mecanism de vorbire și votare amplificată câte odată de gălveci și bătăi de crășmă. Cu totul altă viață e pe coridoare și la bufet. Aici sunt discuții aprinse, spirituale, se râde, se mănâncă, se petrece bine... sau se face amor în „cupolă“. Acesta-i cazul recent, de care se face mult haz. Pe când Polonyi asuda din greu la paragraful băncei, căutând să convingă păreții și pe președinte, în cupolă se urma o desbatere și mai interesantă între patru ochi: doi ai unui deputat al „muncei“, doi ai unei eleve de conservator. Martori: divanul și servitorii, cari au „conturbat“ pe amorozați. Așa se muncește în Ungaria...

*
Societatea academică „Petru Maior“ e în preajma jubileului său de 50 de ani de existență. E o viață frumoasă aceasta a unui institut, care a avut ca membri ai săi aproape întregă cărturărirea noastră mai de seamă cu studii mai înalte. S'a hotărât de-oamdată scoaterea unui album. Se va face spre scopul acesta un apel călduros la toți scriitorii noștri valoroși și foști membri ai societății, să contribuie cu câte o bucată literară pentru album, al cărui venit curat se va adăuga la fondul societății, venitele cărui sunt încă departe de a satisface recerințele de viață ale unei instituții academice.

Cor.

Cronică caransebeșană

Am promis să vă scriu din când în când. Imi împlinesc promisiunea aruncând de astădată o privire fugitivă asupra întâmplărilor mai însemnate din timpul recent pentru viața românească din Caransebeș. Fac aceasta mai ales, că noi, Caransebeșenii, nu prea avem corespondenți statornici și fideli, cari să ne prezinte lumii așa, cum suntem, ci mai mult după grupările, cărora aparținem. Și grupările-s la noi ca nicăirea.

Noi, Caransebeșenii, suntem curioși în felul nostru. O caracteristică a noastră este imposibilă din cauza încurcăturilor de tot soiul în cari am ajuns și din cari nu este putere să ne scoată. Numai un Mesia ne-ar putea mântui, dar — așa se vede — încă nu s'a împlinit timpul. Ce e drept puterea diavolului, care ne-a zăpăcit până acuma toată vloga vieții, e înfrântă, nu i-s'a stărpit însă porodița, care tot mai pune bețe în roate și împiedecă mersul neted al afacerilor noastre românești.

Cu toate acestea ne desmetim și ne reculegem din zăpăceala, în care ne înfundase atotputernicia burdismului, fără a ne *primeni* de razele *erei noi*, cum vor seghesții și oțeliții noștri.

Pe rând mă voi ocupa — cum zisei — cu toate terenurile de activitate românească din timpul mai recent.

*
În preajma alegerilor congregaționale, poporul Ghidiu a convocat o adunare poporală a alegătorilor din Caransebeș, care să determine ținuta partidului nostru la aceste alegeri. Adunarea a succedat splendid, mulțumită oratorilor ei. S'a ales un comitet, al partidului național, constând din 17 membri, căruia i-s'a încredințat toată conducerea în afacerile noastre naționale-politice-locale. Acestui comitet și bravilor poporeni, cari s'au declarat membri ai partidului nostru, avem să mulțumim faptul, că Caransebeșul a trimis în congregație un deputat naționalist, iar la oraș a ales patru reprezentanți și doi suplenți, ca *aderenți pronunțați și recunoscuți ai partidului național-român* — un lucru, care pe timpul lui Burdia era imposibil. Comitetul caransebeșan al partidului nostru funcționează și acuma și dela el așteptăm muncă și roade.

*
Cu *afacerile bisericesti-scolare* stăm rău. Comitetul parohial, în frunte cu C. Burdia, ca președinte, dr. Nicolae Ionescu, ca vicepreședinte, și Ioan Stoian, ca notar, nu poate lucra nimic, căci și-a pierdut încrederea parohienilor. Neîncrederea votată de sinodul parohial stă nerelolvată în arhiva Consistorului.

O mână de oameni totuș a făcut ceva pentru școală. A înființat o *cantină școlară*, unde cel puțin câte 20 de școlari, băieți și fetițe, dela școalele confesionale primesc gratuit prânzul.

Profesorul Barbu a răspândit mai întâiu în părțile noastre ideea despre cantinele școlare. D-sa a publicat în „Foaia Diecezană“ (an. 1900) un interesant studiu despre cantinele școlare și alte așezăminte frumoase, cari ar putea îmbunătăți cercetarea regulată a școlii. Cuvântul d-sale, rostit de pe catedră și în adunările învățătorilor, s'a intrupat și la Caransebeș. Cantina s'a deschis tocmai pe timpul, când a început iarna grea, s'a inaugurat și sfințit înainte de două săptămâni cu o solemnitate deosebit de impunătoare. Cantina se susține din daruri maritimose adunate cu mult zel de doamnele Angelina Pepa, Florica Șușoiu, Maria Ferdian și domnișoarele Silvia Dona, Catlța Săcălăzan și Florica Barbu. În fruntea cantinei stă o comisiune de domni, inițiatorii ei, sub președinția d-lui Stefan Jianu, referent școlar. Sperăm, că vom ceti rapoarte detaliate despre această cantină.

Din viața socială remarcăm următoarele:

În preseara de Anul Nou, *Reuniunea română de cântări* a aranjat un concert, împreună cu declamațiuni — la fine joc. Mult cercata Reuniune, care ani de-arândul a fost aservită lui Burdia, abia dela finea anului trecut și-a venit în fire. Frământările, prin cari a trecut, a slăbit-o tare și de aceea să nu ne mirăm, că de astă dată n'a prestat mai mult. Avem toată nădejdea, că în scurt timp va fi iarăși la înălțimea chemării sale.

În seara de sf. Ioan, Reuniunea femeilor a aranjat o producțiune „teatrală-artistică“, urmată de joc.

Producțiunea și petrecerea au succedat foarte bine. Reușita aceasta însă n'are să se atribute nu știu cui, venit de ieri de altăieri în Caransebeș cu *avânturi de înviorări și primeneli*, ca să *croiască ere noi*... ci însăși Reuniunii, care de zeci de ani se bucură de simpatia și sprijinul Caransebeșenilor. În urma acestora, petrecerile și pro-

ducțiunile femeilor, nici când n'au fost mai puțin succese, ca în anul acesta. Ba am putea afirma chiar contrarul, și anume, că Reuniunea a avut timpuri, când a prestat și mai mult... Starea înfloritoare de astăzi a Reuniunii, e meritul răposatei doamne *Elena Iacobici* și al comitetelor de pe vremuri, și încă vremuri foarte grele... E de ajuns să spun, că Reuniunea femeilor este *unica* instituțiune românească din părțile noastre, în care burdiștii, cu toată puterea și viclenia lor, nu și-au putut pune piciorul. Nu, căci li-a ținut piept doamna Iacobici, „singurul *bărbat* în toată granița“, după cum foarte bine a caracterizat-o un admirator al virtuților ei. Soarta Reuniunii și acuma e pusă în mâni bune. Suntem siguri, că venerabila doamna Romanu și comitetul ei își vor da toată silința, ca Reuniunea să propășască... (Acestea ca reflexiuni la corespondenții „Foi diecezane“ și „Drapelul“).

*
Înainte de patru ani s'a înființat în Caransebeș un *gimnaz de stat*. Românii de bine au privit cu ochi răi înființarea acestui așezământ curat unguresc în mijlocul unei mări de Români, și mai ales pentru că el s'a ridicat pe timpul și la stăruința urgisitului Burdia, nu a dat cuvenită atențiune limbei române și a înghițit sumedenie de bani românești. Cu toate acestea gimnaziul progresa. Astăzi are patru clase cu câte 2—3 cursuri paralele și cu 80—90% studenți români.

Tinerimea acestui gimnaz a aranjat la 1 Februarie n. un concert împreună cu declamațiuni și teatru. Prestațiunile studenților au întrecut toate așteptările publicului numeros, care a participat la producțiuni. Corul și orchestra și-au executat punctele de program cu o precizie și fineță admirabile, declamațiunile n'au lăsat nimic de dorit, iar piesa teatrală s'a jucat cu multă dibăcie, am putea zice chiar artă. Meritul acestor succese este al directorului gimnazial, dl Kalkbrenner, un bărbat vrednic de locul, ce-l ocupă, și celorlalți profesori, cari și-au dat deosebită silință, ca producțiunea școlarălor lor — în mare majoritate *români verzi* — să suprindă și impună. Și când felicităm pe director și profesori pentru munca lor dovedită, nu putem să nu ne exprimăm și mahnirea, ce ne umple inima atunci, când vedem, că d-lor ca oameni de știință, chemați a propaga adevărata cultură, sunt șovini și pe terenul cultural, sau cel puțin desconsideră cultura poporului, din care iese majoritatea elevilor, cu cari paradează.

Căci dacă la gimnaziul din Caransebeș se propune limba română, oare în programul producțiunilor nu putea avea loc și o declamațiune română, iar între cântări nu se putea lua în loc de „Finn nemzeti dal“ un „Român nemzeti dal“? Dacă în gimnaziile românești, unde neromânii sunt corbi albi, se poate declama și cânta și unguerește și nemțește, de ce să nu se poată cânta și declama și românește într'un gimnaziu unguresc, unde majoritatea covârșitoare a studenților sunt români?! Peste tot, dacă direcția gimnaziului nostru așteaptă, ca Românii — începând dela vladică până la opincă — să aziste la producțiunile studenților lor, apoi să facă bine și să respecte dorințele noastre *patriotice* în adevărul înțeles al cuvântului.

*
În ziua sfinților Trei Ierarhi *Societatea de lectură „Ioan Popazu“* a elevilor seminariali, a ținut o ședință festivă. Program bogat — lume aleasă. Mai bine a plăcut disertația despre episcopul Ioan Popasu, apoi declamațiunile și în urmă corurile și orchestra, cari — fie zis fără supărare — s'ar putea pregăti și produce mai bine...

*
Au început să se miște și economii și meseriașii noștri. Și unii și alții au aranjat în carnevalul trecut petreceri și producțiuni foarte succese. Li-am dori, ca la alegerea conducătorilor lor să fie mai cu considerare față de intelectualii, cari de bună seamă îi vor sprijini din toată inima.

*
Pe postul paștilor ni-s'au pus în perspectivă *un ciclu de șezători*, aranjate de Reuniunea femeilor cu concursul Casinei române, a Reuniunii de cântări și a elevilor seminariali. Prima șezătoare va avea loc în 12 Martie n. prima Duminecă din post, cu un program ales, dar... prea de dulce.

Băncile noastre și-au ținut adunările generale pe 1910. Toate fac progrese. Banca populară a pus la dispoziția Consistorului o părțică din venitul său pentru scopuri bisericesti culturale.

Coresp.

CRONICA EXTERNĂ

Războiul vamal turco-bulgar

Ultima întrunire a delegațiilor bulgari și turci, pentru încheierea convențiunii comerciale, a avut loc la 9 Ianuarie. De astă-dată delegații Turci au insistat mai mult ca ori-când să se micșoreze taxele vamale, în mod simțitor, asupra principalelor mărfuri importate în Bulgaria: săpunul, rahatul, halvaua și tortul de bumbac. Pentru aceste articole Bulgarii mențin vechia taxă de 12 la sută, pe când Turcii cer ca ea să fie redusă la cinci.

De asemenea, Djavid Bei, președintele delegațiilor turci, a respins categoric clauzele statutului celui mai privilegiat pentru flota maritimă bulgară, sub motiv că acordându-se aceste clauze, ar însemna să se recunoască Bulgariei drepturi capitulative.

Cu toate că Bulgarii au cedat la multe din pretențiunile Turciei, cu toate că au renunțat la privilegiile polițienești și judecătorești, de cari se bucurau până acum, totuși tratativele n'au putut fi duse până la sfârșit și au trebuit să fie întrerupte.

Imediat după ridicarea ședinței, rezultatul a fost adus la cunoștința guvernului bulgar iar acesta, acordând un concediu de 8 zile ministrului Sarafof din Constantinopol, l-a chemat la Sofia. Faptul acesta este socotit ca cel mai puternic indiciu pentru ruperea tratativelor. În același timp ministerul de finanțe bulgar, printr'un ordin circular pune în vedere tuturor vămilor, rezultatul demersurilor și puțința, că dela 14 Ianuarie mărfurile bulgare importate în Turcia să fie supuse unui tarif excepțional.

Pe de altă parte Oficiul turcesc „Tanin“ anunță de asemenea, că dela 13 Ianuarie toate proveniențele bulgare vor fi supuse tarifului excepțional, redactat acum 10 ani, când Turcia declarase război vamal statelor balcanice.

Ținând seamă de aceste comunicări, cât și de faptul, că delegații bulgari au părăsit Capitala Turciei, se poate conchide, că tratativele sunt întrerupte pentru totdeauna și că într'adevăr războiul vamal va începe.

Din modul cum au fost duse tratativele, din pretențiunile delegațiilor turci și mai cu seamă din încăpăținata lor intrasigență, se poate spune că Turcia căta cu ori ce preț să ajungă la rezultatul acesta.

Bulgaria devenise prea amenințătoare pentru imperiul sultanilor. Declararea unui războiu militar era prea costisitor pentru Turcia, nesigur în succese și supus multor conflagrațiuni. Acum, însă, Turcia profită minunat de ocaziune ca să-și doboare pe cale economică dușmanul și să-l cumințească pe viitor pentru multe decenii. Aceasta poate să fie și „plata poliței“ pe care nu de mult o promisese Bulgariei oficiul turc.

Rămâne acum să vedem, dacă Bulgaria va renunța la principalul debușeu al mărfurilor sale, ori va ceda tuturor pretențiunilor Turciei.

Cancelarul german și jurământul antimodernist

Cancelarul imperial german Bethmann Hollweg a ținut în Camera Prusiei zilele acestea o vorbire mai lungă asupra jurământului antimodernist și despre raportul dintre guvernul german și Vatican.

Cuvântarea a fost ținută în termeni blânzi, dar de aceea totuși a criticat aspru politica actuală a Curiei papale, față de un stat, în care sunt catolici și reformați. Întocmai precum într'un stat, unde se află mai multe naționalități, ca bunăoară în Austria, guvernul ar comite o greșală fatală, dacă ar apăra interesele numai a unei naționalități, astfel și prin enciclica Borromäus se conturbă liniștea și bunăînțelegerea între diferitele confesiuni.

Cancelarul concede, că jurământul antimodernist este o chestie internă a bisericeii. Aceasta însă nu înseamnă, că statul trebuie să fie indiferent cu privire la aceasta, căci enciclica sus amintită conturbă pacea confesională, ceea ce pentru un stat este de o gravă importanță. Statului îi este indiferent, că biserica romano-catolică ce ordine și decrete dă, dar când este vorba de urmările acestora, statul își are cuvântul Enciclica Borromäus va provoca din nou luptele și frecările dintre confesiuni, peste cari a trecut lumea de mult.

De aceea Germania, ca stat, în sânul căruia sunt mai multe confesiuni, trebuie să reproabe acest decret al Vaticanului. Prin decretul Borromäus se mărginește libertatea conștiinței a preoților romano-catolici, cine vrea să se facă preot romano-catolic, n'are decât să primească această condițiune a bisericeii romano-catolice, dar statul nu are la dispoziție nici o lege, care să se poată aplica contra acesteia.

Constituția Germaniei nu are restrângeri pentru nimeni, prin urmare nu poate constrânge pe nimeni să nu primească această condițiune, căci în acest caz ar vătăma libertatea individuală a respectivului, care voințește să se facă preot.

Statul are cuvânt numai acolo, unde încep a se arăta urmările acestor enciclice, cari privesc relațiile dintre stat și biserică.

Enciclica Borromäus dă drept bisericeii să amoveze pe acei preoți cari nu se supun. Prin aceasta în mod implicit i-ar veni în drept și instituirea preoților, unde deja biserica trece peste marginile competiției sale și când statul are drept de ingerință în urma legilor țării. Situația guvernului în fața acestora este foarte grea și trebuie să tindă într'acolo, ca din ambele părți să se evite frecările, pe cari nu le dorește nimeni în Germania.

În privința aceasta trimisul Germaniei la curtea papală și-a făcut datoria.

Este falsă acea știre că guvernul s'ar fi temut de o rupere de Vatican. Guvernul n'are intențiuni de felul acesta și este aderentul păcii întocmai ca Bismarck, care încă încheiase pace cu Vaticanul pentru a evita o luptă confesională. Cancelarul nădăduiește, că toți cei ce poartă la inimă interesele patriei vor consimți cu dânsul întru apărarea intereselor și prestigiului Germaniei.

Discuția se continuă cu mult interes din partea tuturor partidelor.

DIN ROMÂNIA

Înmormântarea publicistului Th. Cornel

Marți la orele 3, s'a făcut, la cimitirul Sf. Vineri, înmormântarea regretatului publicist Th. Cornel.

Numeroși amici din lumea artelor, ziariști, etc. au ținut cu inima strânsă de durere, să-și ia ultimul rămas bun dela acela, care în scurta-i vreme prin viață se însuflețise atâta pentru ce e frumos.

Foarte emoționată, în cuvinte adânc simțite, d-na Cutzescu-Stork, din partea „Tinerimei artistice“, a arătat câtă lipsă simt artiștii prin moartea lui Cornel, care prin criticile lui de artă, le-a fost un bun sfătuitor.

D. Polizu, avocat, în calitate de colaborator la opera, pe care de curând o întreprinsese Cornel: „Figuri contemporane din România“ a adus prinosu-i de admirație pentru talentul și puterea de muncă a lui Cornel.

D. Tudor Argezi, dela revista „Viața socială“, într'o frumoasă cuvântare, a făcut o scurtă biografie a lui Cornel, arătând activitatea literară a defunctului, precum și câte lipsuri a trebuit să îndure publicistul la Paris, și cum moartea l-a secerat acum, când poate ar fi avut puțința să trăiască mai la adăpost.

La urmă d. An. Simu, intemeietorul muzeului cu același nume, a pus în evidență sufletul bun al lui Cornel, inimoșia lui și priceperea în ale artei, lucru pentru care d. Simu îl luase ca custode al muzeului.

Numeroase jerbe de flori și coroane din partea „Tinerimei artistice“, a d-lui Scarlat Lahovari, etc. acoperiau cosciugul.

Dela Ateneu

HARALAMB LECCA: Trei oameni

D. Haralamb Lecca, cunoscutul poet și autor dramatic, dela care publicul nu mai are nimic de vre-o câțiva ani de zile, spre regretul cititorilor de opere de talent, a ținut Duminecă seara la Ateneu o frumoasă conferință — o admirabilă pagină literară.

Haralamb Lecca a făcut trei portrete, în cari a accentuat numai amănuntul caracteristic, în linii viguroase, elegant tratate, a trei eroi ai muncii și cugetărei: Hașdeu, Gion și N. Vaschide.

Lecca a pătruns nota intimă și fundamentală a acestor trei mari personalități, și imbinând concepțiile și aprecierile despre activitatea lor, cu amintirile intime, ne-a dat trei portrete în cari exactitatea fizionomiilor capătă viață prin puterea de evocare, prin simpatia și duioșia ce a pus-o conferențiarul.

Hașdeu era o fire profundă, concentrată, dela a cărui prietenie puțin puteau câștiga intelectualmente, fiindcă el își păstra comoara de idei și studii pentru el.

Gion era o fire veselă, expansivă, muncitor neobosit, erudit, protegitor al talentelor, din a cărui prietenie puteai învăța multe.

N. Vaschide a fost un savant, care a tras brazde noi și rodnice în domeniul psiho-fiziologiei, dar a cărui activitate a fost surprinsă de moarte, atunci când era mai plină de cele mai frumoase făgăduieli.

Conferința d-lui Lecca este una din cele mai reușite din anul acesta.

Moartea lui Grigore Ștefănescu

Luni noaptea a încetat din viață la locuința sa din strada Verde No. 18 din capitală Grigore Ștefănescu, membru al Academiei Române și fost profesor universitar.

Decedatul își făcuse studiile în străinătate unde obținuse cu succes licența în științele naturale.

În anul 1897 Grigore Ștefănescu a fost numit rector al Universității din Capitală.

Decedatul era membru al partidului național liberal și în ultimul timp ieșise la pensie.

La universitate și la club s'a arborat doliu.

Rezultatul votului celor trei colegii de Cameră

În zilele de 16, 18 și 20 Februarie s'au făcut alegerile generale pentru Adunarea deputaților de către cele trei colegii. Iată rezultatul complet: Colegiul I. alege 75 deputați. Au reușit 55 guvernamentali, 13 opoziționali 7 balotații. Colegiul II. alege 70 deputați. Au reușit 57 guvernamentali, 3 opoziționali 8 balotații. Colegiul III. alege 38 deputați. Au reușit 36 guvernamentali, 1 opozițional, 1 balotații. Din 19 opoziționali, sunt: 10 conservatori democrați și 9 liberali. Balotațiile dela colegiul I. sunt în Argeș, Brăila, Dolj, Gorj, Mehedinți, Putna, și Vlașca pentru câte un loc.

Cele dela colegiul al doilea sunt în: Argeș, Brăila, Covurlui, Dolj, Romanși și Suceava pentru câte un loc, și la Iași pentru două locuri. La colegiul al treilea un singur balotații: la Prahova.

Ca număr de voturi au întrunit:

La colegiul I. guvernamentali 19253, opoziția 14189;

La colegiul II. guvernamentali 52694, opoziția 38377;

Total guvernamentali 71947, opoziția 52566.

Alegerile generale pentru Senat se vor face Marți 22 Februarie colegiul I și Joi 24 colegiul II., colegiile universitare din Iași și București, Sâmbătă, 26 Februarie.

Balotațiile dela Cameră se vor face Miercuri, 23 Februarie, pentru colegiul I., Vineri, 25 Febr. pentru colegiul II.

Fiind un balotații și la colegiul al treilea, el urmează să se facă astăzi.

Județele, cari au dat cel mai mare număr de opoziționali, sunt județele Roman și Buzău, cari au trimis în Cameră primul patru, celalalt trei candidați ai opoziției.

Litere — Arte — Științe

LEBĂDA

(Legendă)

I.

Se 'mbrăcase Craiul zilei
În haine strălucitoare,
Și împodobise lumea,
Cu frumseți și cu splendoare.

Luncă, dealuri și livada
Strălucesc în pompă nouă,
Tot e presărat cu floare
Și cu diadem de rouă.

În tufișuri cântăreții
Preamăresc în innuri firea
Și 'n potopul de plăcere
Își destăinuiesc iubirea.

Pe cărarea sa din munte
Printre stânci doinea isvorul,
Și spunea cu veselie
Ce e dragostea, ce-i dorul.

Tot era gătat anume
Să se țină sărbătoare,
Căci din lumea nevăzută
Craiul și vestitul Soare

A trimis soroc în țara
Unde-i „Basmul” împărat
Și-a „Poveștilor regine”;
Și pe toate le-a rugat

Să coboară să-l cinstească
A lua cu el o masă
Colo 'n lunca cea 'nflorită
Colon 'n iarba de mătăasă,

Unde râulețul saltă
Legând unde după unde
Iar a tulnicului glasuri
Dulce printre brazi pătrunde.

Căci El domnul și stăpânul
Da de știre să se știe
Că pe cea mai demnă zină
Va alege-o de soție.

II.

Să vă spun e lipsă oare?
Că la astă vorbă mare,
Toate zinele din lume,
Se gătară de plecare.

Și veniau, veniau ca ploaia
Ielele săltând în jocuri,
Nimfele plutind pe unde
Și visând iubiri, — norocuri.

Și pe-a vântului suflare
Sosiau Zine și Crăieșe
Se 'ntreceau care de care
În frumseți și haine-alese.

Ei, ș'acum, dacă veniră
Vă puteți gândi ori-care,
Că 'n frumsețe și făptură
Incredute fiecare,

Toate năzuiau să placă,
Toate vreau să cucerească
Și cu gesturi grațioase
Peste inimi să domnească.

Unele dansau chindia
Hora mare și 'nvărtita
Ademenitoare toate
Ca păcatul, ca ispita.

III.

Răsăritul pe de margini
Incepu să ardă 'n aur;
Infinitul se deschise
Ca o gură de bălaur.

Era semnul, că din umbre
Al luminei Domn apare...
Cum îl zăresc cântăreții
Toți s'apucă de cântare.

Toată firea e trezită,
Tot e plin de feerie;
Tot e dragoste și viață
Și dulceață și mândrie...

Iată'l carul cel de aur,
Dus de raze lucitoare,
Și din el coboară vesel
Mândrul și cerescul Soare.

Învălit în haină lungă
Împletită din lumină,
Își rotește ochii-odată
Peste luncă și colină.

Și suride și roșește
Când privirea-i arzătoare,
Vede-atâtea zine mândre
Fălnice și iubitoare.

Una-i mândră la făptură,
Alta dulce la privire;
Ochi, ca noaptea, — ca seninul —
Ș'apoi să nu-ți ieși din fire?..

Orice credeți d-voastră?...
Nu-i aceea răs, și jocuri,
Să te vezi așa de-odată
Între-așa cumplite focuri...

Iac'asa!... Plin de văpae
Craiul galeș le privește,
Tot aprins de tinerețe
Râde vesel și glumește.

Toate-i plac, — dar de soție
Potrivită nu găsește,
Prea cu meșteșuguri multe
I-se par — și nimereste.

Căci frumseța dela fire
Fără suflute curate
Și zimbirea cea de miere
Și mișcările 'nvățate,

Chiar nimic nu valorează
Făr' de-a inimei comoară.
Vede soarele prea bine
Și din cap nu-și face moară.

E voios, petrece, cântă
Și șoptește dulci cuvinte
Și cu atâtea era gata
Să rămână ca nainte;

Când din undele ce saltă
O cântare minunată
Peste văi și lunci străbate
Ca o șoaptă fermecată.

Ce să fie?... Vre-o nălucă
Ori minune, lucru mare?!
Nu, — o Lebădă frumoasă
Cânta-a dorului cântare.

Soarele vrăjit de glasul
Lebedei — prinde credință,
Că sub stuful cel de pene
E vre-o gingașă ființă...

Și credința nu-l înșală,
Căci pân'ai clipi odată
Lebăda peri — și 'n unde
Răsări o mândră fată.

Dulce, blândă — sfiicioasă
O făptură de crăiasă —
Raiul zugrăvit îl poartă
În privirea ei aleasă.

Făță, sân, umeri și gâtul
De-o frumsețe uimitoare,

Iar când soarele-i aruncă
O privire arzătoare,

Ea sfiioasă 'n jos privește
Cu obrazii, ca bujorul.
Nu-i pe lume nici o taină
Mai sublimă decât dorul.

IV.

Ce să vă mai spui acuma?...
D-voastră știți prea bine,
Cât noroc, cât farmec dulce
Cu iubirea 'n suflet vine!

Cel ce e cuprins odată
De puterea neînfrântă
A iubirii, nu cunoaște
Lege mai mare, — mai sfântă.

Căci iubire' adevărată
Niciodată nu alege,
C'nt'r'o formă dominează
Peste proletar și rege.

Stăpânit și Craiul nostru
De puterea ceea vie
Spuse tuturor pe față
Că ia Lebedă soție.

La așa o vorbă mare
Toți și toate 'ncremeniră
Și cât ai fi dat în palme
Toate zinele periră.

Și 'n „Cetatea fermecată”
Alergară 'n fuga mare,
Moarte Lebedei doririi
Și jurară răsunare.

V.

Soarele zâmbi cu milă,
Blând, pătruns de bunătate,
Să miră ce mici la suflet
Sunt cei plini de răutate.

Dar când aruncă privirea
Către Lebăda lui dragă
Și-i ceti frumseța minții
Lute uită lumea întreagă.

Și 'nbătați de fericire
Legănați de visuri sfinte,
Făuriau planuri de aur
Pentru veacuri înainte.

Și cânta cu ei pădurea
Și șoptia cu ei izvorul,
Se trezia peste tot locul
Viața, dragostea și dorul.

Doamne, cât ar fi de bine
Viața tot așa trăită —
De n'ar fi păcat și ură
Răutate și ispită!...

VI.

Și a fost, că din vecie
Toate-au fost așa ursite
Rar trăiau împreună
Două suflute iubite.

Astfel craiul, bunul Soare
Cu mireasa lui iubită,
Tochmai când sperau mai tare
O viață fericită,

Iată Doamne ce minune.
Ce cutremur, vijelie;
Nici să fi aprins pământui
N'ar fi fost așa urgie:

Se luptau norii 'mpreună
Fulgerând din ochi văpae,
Toat'a iadului mânie
Se pornise la bătae.

Ș'un bălaur cât un munte
Aduna nori o mulțime
Ascunzând Soarele 'ntrânșii
Ca să nu-l mai vadă nime.

Iar frumoasa lui mireasă
lelelor fu dată pradă,
De o fermecară astfel
Soarele să n'o mai vadă

În făptura ei de zină,
Ci tot Lebădă să fie
Nici cânta să nu mai poată
Cât va fi pelume vie.

Numai chiar la ceasul morții
Să-și poată plânge durerea
Într'un cântec — iar de-atuncea
Vecinică-i va fi tăcerea.

Craiul din acele vremuri
Și din veacuri tot jeleşte
Și plăcerea lui mai sfântă
E, când lebede zărește.

Din 'nălțimea lui curată
El nepăsător plutește
Și la Lebăda lui dragă
Toată viața se gândește.

Căci așa au fost să fie,
Toate-au fost așa ursite,
Rar să trăiască împreună
Două suflete iubite.

Arad, 1911.

Maria Cloban.

SALVARSAN

(Ehrlich-Hata 606)

Se știe despre ravagiile ce se produc în viața omenească de morbul sifilitic, care pe lângă tuberculosă este cel mai înfricoșat și mai temut. Virulența lui extremă, destrucțiunile ce produce, felul său cronic și ereditar prin care contribuie la degenerațiunea de rasă, justifică deplin stăruința neobosită de a-i găsi un mijloc radical de vindecare.

Se speră mult în privința aceasta dela progresele seroterapiei moderne, care ne-a dat în mână și arma învingătoare contra difteriei și nu ne îndoim, că realizarea speranțelor noastre e numai o chestiune de timp.

În vara anului trecut s'a făcut multă senzație cu preparatul Ehrlich-Hata 606, a cărui veste a parcurs lumea întregă, ca și pe vremuri tuberculina lui Koch.

De atunci și până astăzi urmându-se experimentările cu sîrguință febrilă de specialiști și pe la toate spitalele de seamă, s'a strâns deja un material considerabil de experiență asupra acestui medicament, astăzi trecut și în folosința comună a medicilor de pretutindeni.

S'a întâmplat anume, că pe urma unor descoperiri importante din timpul din urmă, i-a succes doctorului Ehrlich la Berlin a produce un preparat chimic de arsenic ce are însușirea de a nimici microbul morbului sifilitic, fără de a ataca totodată și organismul purtătorului său. Această însușire microbicidă a preparatului din chestiune s'a constatat prima dată la iepurii de casă de către medicul japonez dr. Hata, pe atunci asistent la Berlin, căruia îi compete desigur o parte din meritul acestei descoperiri. Experimentul tradus în urmă la oameni, a constatat deja în mii de cazuri efectele curative și suveranitatea acestui mijloc între mijloacele folosite până acuma pentru vindecarea morbului sifilitic.

Preparatul Ehrlich-Hata 606, numit *Salvarsan*, prezintă un praf de culoare galbenă și se dispenzează în cantități dosate precis, în tuburi de sticlă, forăstuite. Aplicarea lui se face în soluțiuni acideneutrale sau alcaline prin injecțiuni subcutane, intramusculare sau intravenoase.

Injecțiunea intramusculară a soluțiunii neutrale de salvarsan s'a dovedit până acuma de cea mai eficace, având condițiunile cele mai avantajoase de resorbire și fiind urmate numai de simptome ușoare de reacțiune locală, pe când celelalte metode, cu osebire injecțiunea in-

travenoasă produce simptome mai grave de reacțiune generală ca: dureri de cap, amețeli, vomare, diarea și altele, ce de altcum depind și de individualitatea persoanei injectate.

Reacțiunea locală și generală ce se produce de salvarsan în corpul omenesc, au condus deja la normarea unor contraindicațiuni bine precizate ca: defecte de inimă, calcificări în sistemul vaselor sanginifere, degenerațiuni nervoase, boale interne de ochi etc., de aceea aplicarea lui nu este absolut indiferentă ca d. p. cea a serului Behring, ci pretinde individualizare strictă nu mai puțin decât manuire și dosare precisă.

Efectele lui vindecătoare se presintă prompt și repede la toate formele și stadiile de sifilis. Cu osebire eclatant sau manifestat rezultate excelente de vindecare întocmai la cazuri maligne, producând aici efecte încă neajunse nici prin cură îndelungată și energică de mercur, precum și în cazuri, unde acesta n'a produs nici un rezultat.

Deasemenea sunt favorabile rezultatele obținute la sifilis congenital în primele săptămâni și luni de viață. Cele mai importante sunt însă efectele curative ce s'au arătat la contagiuni recente și se presupune, că salvarsanul va putea preveni generalizarea virului sifilitic adevărat trecerea lui în sânge, ceea ce constituie postulatul suprem pentru un mijloc radical de vindecare contra morbului sifilitic.

Nu se pot nega unele cazuri la cari salvarsanul și-a denegat serviciul, precum nu s'au realizat nici speranțele legate de vindecarea paralizei progresive și a tabesului dorsal la cari aplicarea lui a produs deadreptul efecte contrare, agravare evidentă.

Ce privește trănicia rezultatelor atât de favorabile de până acuma, precum morbul sifilitic este de o natură foarte cronică și recidivantă, rămână o chestiune deschisă ce se va deslega numai după un șir de ani de experiență, când vom ști desigur, dacă salvarsanul într'adevăr ne oferă ceea ce sperăm dintr'ânsul: vindecarea radicală și extirparea desăvârșită a morbului sifilitic.

Dr. Enea Nicola.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

Arătura

Precum plugul este, așa zicând, tata tuturor instrumentelor de plugărie tot așa și arătura, o putem numi, cu drept cuvânt, mama celorlalte munci agricole. Dela ea depind toate celelalte munci precum și recoltele.

Scopul principal a primei și a arătorei de astăzi a fost și este, distrugerea a tot felul de ierburi și buruieni din ogoarele noastre de cultură pentru a face loc cerealelor ce voim a cultiva, precum și a slăbi pătura roditoare a pământului pentru a putea fi mai ușor răzbită de rădăcinile plantelor.

Este de mare folos și interesant, ca fiecare plugar să-și știe și cunoască bine pământul pe care-l muncеște. Părțile care îl interesează mai mult pe agricultor sunt două: solul și subsolul.

Sol se numește pătura de pământ mai deasupra, răzbită de plug, apă, aer, lumină și căldura din care plantele își adună cu rădăcinile hrana necesară pentru creșterea și deplina lor dezvoltare; iar sub-sol se numește partea de deșubt unde nu mai răzbește plugul, aerul lumina, și căldura, care se mai numește de plugarii noștri și pământ mort.

Cu cât *solul* sau pătura roditoare este mai groasă, cu atât plantele prosperează mai bine. De aceea este în interesul ori căruia plugar, ca prin arături *gradat* adâncite să îngroașe mereu și pe nesimțite pătura roditoare a pământului său.

Am zis *gradat* și pe *nesimțite*, fiindcă arăturile făcute dintr'o dată prea adânci și sămănite în proaspăt, fiind scos prea mult pământ mort la suprafață, nici odată nu ne pot da recolte multumitoare.

Arăturile făcute dintr'o dată prea adânci se fac numai ca *ogoare sterpe* de primăvară sau toamnă, când pământul mort scos la suprafață stă mai mult timp expus aerului și celorlalți agenți atmosferici; căci numai atunci devine și el roditor.

În *solul* le prea subțiri plantele sunt mai mult expuse atât secetei cât și timpurilor prea ploioase. La dealuri, apa de ploaie și zăpadă cari sunt atât de necesare la dezvoltarea plantelor, se scurge repede la vale înainte de a putea răzbi pământul mai adânc, decât e muncit; iar la locurile plane apa stă baltă fiindcă nu se poate infiltra cu ușurință în pământul nemuncit, din care cauză plantele stând cu rădăcinile în apă suferă.

Cu arăturile adânci se întâmplă tocmai contrarul. La deal, fiind solul, adică pământul muncit, gros, se înmagazinează cu ușurință mai multă umezeală; iar la șes pământul fiind mai adânc lucrat, apa se scurge sub rădăcinile plantelor de unde e luată numai după trebuință.

Dacă am zis, că arăturile să se facă adânci, nu înțeleg ca și sămănta să se îngroașe tot așa de adânc. Despre senințe și rolul lor în plugărie, vom vorbi cu altă ocaziune.

Cu cât un pământ e mai des arat sau săpat, cu atât e mai curat de ierburi și buruieni, și prin urmare mai productiv.

Pământul nu e recunoscător cu oamenii, el cu cât îl muncеști mai bine, cu atâta îți răsplătește mai mult.

Să ne ferim ca de cel mai mare rău de a lucra, ara sau săpa, ogoarele prea pe moale, afară de cazurile, când se face aceasta toamna înaintea gerurilor. Pământul muncit primăvara pe moale, îl îmbolnăvești pe mai mult timp; de aceea mai bine să se ridice colb după grapă, decât să fie țărîtă prin glod.

După cum am arătat munca bună, la timp și cu cumpăneală făcută nici odată nu te lasă păgubaș. De aceea să ne facem datoria în toate privințele dacă voim să fim fericiți. Să nu ne punem nădejdea numai în D-zeu... Cu, „Dacă o vrea D-zeu... N'am avut noroc... Așa a fost să fie...” etc. nu mai merge. Roagă-te, lucrează bine și păstrează, căci numai așa îți va da și D-zeu.

Să avem întotdeauna în vedere că cel ce nădăjduiește mult și lucrează puțin e în primejdia să moară de foame.

V. Munteanu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 8 Martie 1911.

De-ale noastre.

Aviz. Suntem rugați să publicăm următorul **aviz**: Avem onoare a aduce la cunoștința On. public, că în Ciachigărbău (Csákigorbó) mai mulți aderenți de principii, sub firma „Opinca” am înființat o însoțire de păstrare și credit, care cu 1 Ianuarie 1911 st. n. și-a început activitatea.

Scopul institutului este a ușura soarta țăranelor noastre prin înaintarea spiritului de cruțare, și adevărat în lipsele lui a-l ajutama cu împrumuturi ieftine.

Vom opera deci, primind depuneri și oferind împrumuturi cambiale cu acoperire ipotecară, cumpărare și vânzare de imobile etc.

Având în vedere, că însoțirea noastră prin cotele sale de 25 coroane face posibilă participarea poporului nostru în masă cât de mare la această reuniune economică, prin care împrejurare se deschide calea pentru ori cine a ajunge la împrumuturi cât se poate de ieftine; și considerând mai ales, că „Opinca” din venitul său anual pune în prospect ajutorarea instituțiilor noastre culturale de pe teritoriul său de activitate, ne luăm voie a apela la prețiosul sprijin al On. public. Cu stimă „Opinca”, reuniune de păstrare și credit ca însoțire.

Logodnă. D. dr. Augustin Pintea din Șimleu, cand de adv. s'a logodit cu d-șoara Eugenia Schill. Anunțurile le-au răscumpărat în favoarea „Reun. Fem. Rom. Sălăgiene”.

Din patrie.

Un „agitator” slovac mort. Fițiucele evreo-maghiare tresaltă de bucurie. A murit un „agitator notoric” și periculos. A murit după o viață sbuciumată, obosit de luptă sfântă pentru drepturile neamului său

oropsit înflăcăratul luptător Antoniu *Bielek* redactorul ziarului „Katholicke Noviny”. A repausat istovit de munca grea, sdruncinatoare de nervi ce-a purtat decenii cu condeiul său neînfricat împotriva celor ce pe spatele fraților săi desmoșteniți vreau să se căpătuiască. S'a stâns, cum se stânge lumina întunecându-se intelectul său luminos de paralizia mentală ce se înstăpânise peste creierul său scăpător în timpul din urmă. A murit în sanatoriul din Steinhof.

Dumnezeu să-i dea odihnă!

Asfixiare cu carbuni. Ni-se scrie din Timișoara: Locuitorii de pe strada Pava din Timișoara Fabric, ieri dimineață au avut o tristă senzație. A murit văduva Emilia Perwullier și o fetiță gingașă, frumusea de 13 ani, care sta în gazdă la ea, Olga Crăciunescu, fiica învățătorului român din Satchinez.

Cazul e următorul:

Emilia Perwullier o femeie săracă ținea studenți în cvartir. Lipsită cum era, locuia într'un local sărăcăcios din o odaie și o cameră laterală. Cum nu aveau odăile sobă, a instalat un cupor de fer așa însă, că nu avea țevile trebuincioase pentru a conduce fumul. Sălășluiau la dansa în cele două camere 3 studenți la școala industrială și fetița inv. Crăciunescu, elevă în clasa I din școala de fete.

Ieri dimineață cel dintâiu, se sculase la orele 6 studentul Petru Quint, căruia îi păru curios că gospodina lor nu s'a trezit încă.

S'a dus să asculte la ușă. Dinlăuntru s'auziau gemete și scâncete. Bănuind ceva groaznic bate la ușă. Nici un răspuns. Avizase deci poliția, iar ușă a spart-o cu ajutorul unui lăcătuș. Când s'a deschis ușă, i-a izbit în față un gaz nădușitor. Olga stetea culcată pe patul său cu fața diformată de chinuri, moartă. A asfixiat-o gazul carbonic, ce s'a produs peste noapte. Femeia însă își pierduse numai conștiința. Societatea de salvare abia ei i-a putut ajuta.

Poliția a luat declarația celor trei studenți scăpați de moarte. Mărturisirea lui Gerber e mai interesantă, întru cât ne spune, că deja de cu seară simțind mirosul de gaz, rugase pe d-na Perwullier să închidă ușă dela chilia lor. Culcându-se târziu — spune mai departe — auzise gemetele fetiței da nu-și închipuia ceva rău. Credea că o chinuiește vre-un vis greu. Gemetele întărindu-se însă provocă pe doamna să deștepte fetița. Gemetele totuși nu încetau. La ce a repetat rugarea fără să mai primească vre-un răspuns. A adormit apoi înăbușită de gaz.

Speculațiune cu mașinile Statului. Guvernul coaliției mănă de o pornire filantropică, neobișnuită de altcum, intenționând să ajute industriașii mai săraci, a procurat un număr considerabil de mașini, cari apoi să le împrumute la maieștrii particulari. Din mașini s'au încredințat câteva și Asociațiunii croitorilor de credit și produse din Budapesta, să le distribue membrilor săi mai lipsiți. Societatea se vede, că nu a purces cu prea mare precauțiune, dându-i numai croitorului Krausz Samu patru, între ele și o mașină de împletit nasturi în valoare de 5000 cor. Dar prăvălia scăpătată nu a luat avânt nici cu ajutorul mașinelor. Ce s'a gândit deci Ovreurul speculant: a vândut mașinile împrumutate și s'a cam mai dus la America. Societatea n'a lăsat însă afacerea într'atata. A ridicat acuză împotriva escrocului croitor și cere sechestrarea mașinilor. Poliția n'a împlinit această cerere, ci transpunând afacerea la judecătoria așteaptă verdictul acesteia referitor la sechestrul.

Din străinătate.

100.000 copii ospătați. Regele Gheorghe V a intercalat un minunat punct în programul festivităților de încoronare: dă un ospăț lucullic pe seama celor 100.000 copilași săraci ce se află în Londra. Ideia nobilă și măreață e a Regelui, care a încredințat cu aranjarea acestui prânz de proporții fabuloase o comisiune specială sub conducerea ministrului președinte. Intre membrii comisiunii aranjatoare este și cunoscutul filantrop Iosif Lyons, lordmajorul Londrei.

Ospățul va avea loc în feericul palat de cristal.

Din Camera franceză. Unele ziare franceze sunt nemulțumite cu cabinetul lui Monis, deoarece din declarația lui din Cameră nu se văd garanții îndestulătoare în ce privește atât reforma electorală, cât și reprimirea funcționarilor dimiși dela căile ferate cu prilejul grevelor. În deosebi a nemulțumit acea parte a declarației, care admite numai în parte reprimirea funcționarilor. În prezent Camera franceză debate unele proiecte pentru edificarea de vapoare de războiu, la a căror desbatere a luat parte natural ministrul de marină Delcassé. Se dă împunericie ministrului să edifice în cursul anului 1911 două vapoare. Se primesc mai multe forme de însemnătate mai mică referitor la marină, chiar și contra ministrului Delcassé.

În ședința de după ameazi se începe discuția asupra bugetului de marină. Delcassé declară între aplausele Camerei, că se va strădui să introducă mai multe reforme de ordin financiar și de înarmare la marină, ca flota să fie totdeauna în poziție a apăra interesele repuliceii în mod demn.

Desbaterea se va continua.

O dramă pasională. O senzație penibilă a avut Roma zilele trecute. Duc-le de Paterno, locotenent de cavalerie a omorât cu pumnalul pe amanta sa, damă de curte, contesa Trigona, iar șieși și-a tras trei gloanțe la tâmplă. Contesa a murit pe loc, ducele însă e numai grav rănit, dar medicii speră — să-l scape pentru — temniță.

Un caz și acesta ca multe altele. Nici mai tragic, nici mai grozav. O femeie cinstită de toți, cu trecere în societate și protejată la Curte întâlnește odată un tânăr svelt, ademen tor și plăcut — și ce să-i faci — se 'ndrăgostește. Cade sub greutatea ispitei, și când i s'a sălășluit în suflet patima, nu o mai oprește pe povârniș nici legi sociale, nici prejudeții nici cei doi copilași, cari o să simtească așa de mult lipsa adevăratei iubiri de mamă. Bărbatul înțelege situația și nobil de fire în loc să-și răsbune, pornește proces de divorț. Atât. Iar păcătoșii răspund cu focuri de revolver, cu sinucidere. Cazul în sine deci e comun și nu ar avea darul să stărnească interesul general. Este însă altceva la mijloc, ce ne face să insistăm mai mult asupra acestei întâmplări. În presa italiană s'au ridicat glasuri energice, cari tună, cu tot dreptul, împotriva elementelor decăzute din armată. Exponentul cel mai clar și mai exact al acestor păreri este „Messagero”, care provoacă ministrul de războiu, să urmărească cu mai multă atențiune viața privată a ofițerilor și pe toți aceia, cari nu merită să poarte uniforma, fără hesitare să-i dimită din armată. Spiritul de castă rău înțeles a ascuns viața privată ticăloasă a ducelui, măcar, că și chiar subofițerii știau cât era de depravat și de prăpădit. Toate s'au trecut însă în tăcere, să încunjure scandalul. Compătimiterea asta falsă are să înceteze și armata să se curețe de toți aceia, cari o compromit.

Declarația categorică a ziarului „Messagero” e viu comentată și primită cu simpatie, chiar și de cercurile militare.

*

Din Roma se anunță, că locotenentul Paterno va fi supus mâne unei operații spre a i se extrage glonte din cap. Starea sa s'a ameliorat. Locotenentul aiurează spre a face pe medici că nu e în toate facultățile mintale. Medicii sunt însă, convingși că rațiunea sa e normală.

Ziarele speră că ministrul de războiu va trage la răspundere pe comandanții tuturor regimentelor la care a servit locotenentul Paterno, aceasta pentru faptul că nu s'a executat ordinul contelui de Turin, care orânduise o anchetă disciplinară în privra locotenentului Paterno.

Locotenentul Paterno va fi internat în spitalul militar. Glonte din cap a fost extrasă. Extragerea glontelui din piept a fost amănătată.

Ministrul de războiu a chemat mai mulți comandanți de regimente la Roma spre a le cere explicații asupra faptului că în memoriul locotenentului Paterno nu s'a făcut nici o mențiune despre purtarea sa imorală și incompatibilă cu rangul său de ofițer.

Sicriul contesei Trigona a sosit ieri după amiază la Palermo, unde a fost luat în primire de membrii familiei. La gară se adunase o mulțime imensă.

La înmormântare a asistat un public numeros. Discursuri nu s'au ținut.

Locotenentul Paterno a fost eliminat din toate cluburile, al căror membru fusese. Tribunalul de onoare al armatei a hotărât eliminarea lui din armată.

Curtea cu jurați din New-York atacată de Italiani. Un grup de mai multe sute de imigranți italieni a atacat edificiul Curței cu jurați, în urma condamnării la moarte a unui compatriot al lor.

Magistrații și jurații, spre a fi feriți de furia asediatorilor, au fost conduși sub escortă militară, până la locuințele lor.

Italianii au fost apoi risipiți de poliție, care i-a șarjat în mai multe rânduri.

Criză ministerială în Serbia. În urma cuvintelor neprecugetate ale fostului ministru de războiu Gojkovic, în Serbia a izbucnit o criză ministerială acută, care după semne va putea cauza căderea întregului cabinet Pasic. Mai mult de o săptămână nu se poate afla o persoană pentru portofoliul ministrului de războiu.

Radicalii tineri se opun denumirii lui Stepanovic propus de radicalii bătrâni și sunt aplicați să răstoarne mai bine întreg cabinetul Pasic, decât să primească pe acesta.

În consiliul ministerial s'a și hotărât, ca la caz de nouă opoziție, guvernul să-și dea demisia. Chemarea la palatul regal a mai multor miniștri a dat prilej unor ziare să dea știrea, că cabinetul a abzis. Criza este urmărită cu viu interes de lumea politică.

Căsătorii cu certificat medical. Parlamentul statului Indiana a votat o lege prin care se dispune, că toți bărbații trebuie să se supună unui examen medical înainte de a se însura. Bărbații atinși de boale contagioase, cari se pot transmite și asupra copiilor, nu vor putea obține autorizația de a se căsători.

Excluderea unui membru din clubul polon. Din Cracovia vine știrea că deputatul polon Paduh a fost învinuit de către membrii clubului polon că a primit bani dela cărciumarii evrei spre a interveni ca să li-se acorde din nou licența pentru comerțul cu beuturi spirtoase. Clubul l-a somat pe deputatul Paduh să se justifice, pretextând că clubul n'ar fi competent în această chestiune.

În ședința de eri clubul a hotărât eliminarea lui Paduh.

Alți doi deputați, cărora li-s'a imputat acelaș lucru, au consimțit să se facă o anchetă din partea clubului.

Moda rochiei-pantaloni la Viena. Duminecă pentru prima oară, a apărut și în Viena moda rochiei-pantaloni.

O domnișoară-manechin al unei mari case de confecțiuni, care ieșise pe Kaerntner-strasse și Ringstrasse, a fost urmărită de sute de curioși cari n'o mai slăbiau cu glumele și chiar cu injurături.

După acest insucces, se poate prezice, că această modă a căzut definitiv la Viena.

Duma rusească. În Dumă se discută bugetul. Au vorbit mai ales deputați opoziționali, cari accentuiază deosebirea mare între economia de stat și poporală în Rusia, descriind în colorii negre pe cea din urmă. Finanțele statului se întrebunțează numai pentru scopuri de înarmare, acum arată și întrederea dela Potsdam și ultimul adresat Chinei. Popoul contribuent nu aprobă această politică de războiu, ci dorește ca guvernul să sacrifice mai mult pentru scopuri culturale și economice. Față de aceste declarații ale opoziționaliilor ministrul de finanțe răspunde, că toți bărbații de stat ai Rusiei recunosc necesitatea reformelor pe seama poporului, dar mai întâiu trebuie reparate greșile de pe câmpul Mandciurei, adecă să se restabilească puterea armată a Imperiului și numai după aceea se vor putea înfăptui reformele pe seama poporului.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, **Vogel László** orologier și giuvaergiu. Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.

Ultime știri

Falșificarea... mărunțișurilor

Ei!) cred c'a presei libertate
Constă în libertatea care
Sireacul marchidan o are
Să vândă lucruri infectate.

Ei ci-că să-i lăsăm să-și strige
În piața noastră românească
Măruța lor găzetărească
Adusă de condei-cotige.

Delendum est! Sunt liberi doară,
Și ai bătrâni și aia tineri
Să meargă 'n bălciul Sfintei Vineri*) —
Tot dăm acum în primăvară.

Regele Bulgariei primit de împăratul Francisc Iosif. M. Sa Împăratul a primit Duminecă dimineață la castelul din Schoenbrunn pe Regele Ferdinand al Bulgariei, care a mulțumit M. Sale Împăratului pentru felicitările exprimate cu prilejul aniversării sale de 50 de ani.

Această vizită, care a avut un caracter foarte cordial a ținut aproape un ceas. Regele Ferdinand era îmbrăcat civil.

Un colonel italian otrăvit de trei ofițeri. Din Veneția se anunță, că trei ofițeri ai garnizoanei locale au fost arestați sub acuzarea de a fi otrăvit pe colonelul Scolari, șeful biroului de fortificațiuni din Veneția.

Cu limbă de moarte colonelul declarase, că a fost otrăvit și că autorii crimei i-au furat mai multe documente secrete referitoare la fortificațiuni.

Gravul accident al balonului „Albatros“. Din Turin se anunță, că balonul „Albatros“ care făcea o ascensiune liberă a căzut în împrejurimile din Turin dela o înălțime de 1900 de metri; din fericire căderea a fost amortită de niște copaci. Șase aeronauți sunt răniți în mod grav, dar toți afară de pericol. Unul singur dintre răniți inspiră îngrijiri.

Fiul Regelui Alfonso surdo-mut. Știrea că Regele Alfonso a chemat pe un profesor dela Freiberg ca să examineze pe fiul său, a produs neliniște. Se șvonește că micul principe e surdo-mut. Principele e în etate de 3 ani.

*) Tribuniștii
*) Cheful din primăvară al Ielelor.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MAMA

— de Ernst Zahn —

Traducere liberă, autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu
(Reproducerea interzisă de autor)

(6) — Urmare —

Lumina cade pe acoperișul sur de șindrilă, pe fețele cele două, ale lui Petru și ale Lenei, mai cu seamă însă pe vreo câțiva crini cu cotoarele lungi, din mijlocul grădinii, între paturile de zarzavat.

Crinii ăștia luminează par'că ar avea o putere lăuntrică. E minunată priveliștea cum lucesc florile înalte, ca sticla albă ca laptele, ca și când ar conține cotoarele flacări albe, lungi, liniștite, de cari s'a aprins dela potir până la fiecare vârf de frunza delicată.

Crinii ăștia au făcut să tacă câțva timp doi oameni, pe Petru și pe Lina.

— „Doamne, uite numai, florile“, zice în sfârșit Lena și le arată cu mâna.

„Da“, îi răspunde Petru.

— „Petre, așa ceva frumos n'am văzut nici când“, zice fără de răsufare fetița.

Se potrivesc amândoi în noaptea luminoasă și curată. Într'ânșii e multă tinerete, plină de prospătate și fețele lor, înflăcărâte de lună, sunt drăguțe, fiecare în felul ei, a lui Petru o față brunetă, tare, încă lipsită de barbă, cu o păreche

Incidentul dela frontiera grecească. Din Constantinopol vine știrea, că ministrul externalor a comunicat însărcinatului de afaceri al Greciei, că din partea Greciei a fost delegat un colonel de stat-major spre a se duce la graniță, în scop de a ancheta incidentele petrecute și de a studia măsurile trebuitoare spre a se înlătura în viitor asemenea incidente.

Convenția dintre statele-unite și Canada. Sesiunea extraordinară pentru discuția convenției comerciale cu Canada a fost convocată pe ziua de 4 Aprilie. Presedintele Taft crede, că această sesiunea nu va pricinui nici o neorânduială în lumea afacerilor. În contra tuturor așteptărilor, toate legile de Stat fiind expediate și semnate de președinte, chiar înainte de amânarea congresului, s'a încercat să se depună ca probă convenția de reciprocitate în forma de amendament la o lege; la comisia tarifului s'a făcut mare zgomot din această cauză.

În Senat, legea propusă de comisia tarifului a fost în fine adoptată și trimisă la Camera reprezentanților unde amendamentul a fost retras după o vie opoziție a șefului republicanilor. Pe la amiază, ceasurile din ambele Camere au fost puse cu întârziere, spre a se câștiga câțva timp în folosul discuției.

Congresul a fost închis; s'au cântat cântece patriotice.

Mari ninsori în Alpi. Prin împrejurimile tunelului Simplon a căzut zăpadă în mari cantități. În regiunile tunelului dela Lotschberg zăpada a ajuns la o înălțime de 2 metri. Lucrările au fost întrerupte.

4000 lucrători italieni se află în pericol. Ei sunt închiși într'un sat, care a fost aproape complet acoperit de zăpadă. Până acum n'a sosit nici o știre despre soarta lor. Un muncitor care a fost trimis să aducă ajutor, a perit în zăpadă.

Mobilizare la granița Mexicului. Departamentul de războiu al Statelor-Unite a dispus o mobilizare întinsă ia granița dela Mexico. După unele știri semioficioase scopul mobilizării ar fi numai o probă pentru constatarea puterii armate a Statelor-Unite.

În realitate se crede însă, că tulburările din Mexico ar fi îndemnat guvernul la acest pas, ca să aperse interesele supușilor ei.

Anglia e hotărâtă să sară într'ajutorul populațiunei engleze la caz, că Statele-Unite nu sunt în stare să facă ordine.

Planurile admiralului Skrydlow. Fostul comandant al flotei rusești din Orient, admiralul Skrydlow susține în publicitate, că Rusia trebuie să-și întărească în primul rând flota ei din Marea Neagră, pentrucă Austro-Ungaria ațâță Turcia contra Rusiei. Spune, că va fi ceva îngrozitor pentru Rusia, dacă va izbucni din nou un războiu pe mare. Toate statele cunosc puterea și slăbiciunea Rusiei.

China e inundată de proclamațiuni japoneze. Chiar și Musulmanii se gândesc la un războiu sfânt și voiesc să ocupe Caucazul.

În genere Rusia este amenințată de o nouă revoluție, de aceea trebuie să se gândească la întărirea armatei sale atât pe uscat, cât și pe mare.

Răscoala din Marocco. În Marocco răscoala a luat dimensiuni mari. Răscoala este îndreptată contra actualului Sultan Muley Hafid, cu a cărui domnie sunt nemulțumiți supușii. Mulți cred, că aceasta răscoală este numai prefăcută și printrânsa s'ar intenționa mai mult amestecul Franței, care să facă din nou ordine. Franța însă, cu toate că în actualul cabinet se află și Delcassé nu se va lăsa răpită la un astfel de pas, care ar putea trage după sine conflicte mari.

Destul, că prima ciocnire între trupele Sultanului și răsculați s'a sfârșit cu bătaie pentru Sultan.

Origina ciumei din Manciuria. Profesorul rus Skorichenko, căutând să explice origina ciumei îngrozitoare ce bântue în Manciuria și căreia i-au căzut victime mai multe zeci de mii de indigeni, iar acum în urmă chiar și Europeni, caută să dea acestei epidemii un caracter etic-politic. El susține, că guvernul chinez a lăsat să fie dus intenționat în Manciuria un mare contingent de Chinezi din sudul Chinei, unde ciurma este în floare, fără întrerupere și cu modul acesta, prin răspândirea ciumei, a căutat să gonească pe Europeni din Manciuria.

Deși pare paradoxală această părere, Skorichenko citează un caz istoric analog din anul 1346, când Tătarii au aruncat cadavre de ciurmași în tabăra Italianilor și au făcut astfel, ca aceștia să fie cuprinși de ciură.

Mare incendiu. — 25 milioane pagube. Minneapolis, 20. — Un incendiu s'a produs în cartierul comercial.

Pagubele ar fi de cinci milioane dolari (25 milioane lei).

de ochi albaștri-suri, sub nește sprâncene negre, a Lenei rotungioară și plină, cu cununa frumoasă și bogată a cozilor ei peste fruntea ei albă, nedă și cu privirea ei luminoasă. Iși razimă mâinile de bancă și bălăncănesc, lipsiți de grijuri, fericiți, cu picioarele.

— „A plecat americanul?“ întrebă deodată, ca din senin, Petru.

— „Da“, răspunde pe șoptite Lena. Și numai că se așează mâna ei, fără de veste, pe mâna lui Petru, lângă care odihnea și trupul ei mlădios se apleacă spre el. „De nu s'ar mai întoarce“, zice ea cu glas tremurat.

— „Cine?“

— „Unchiul“.

Petru întoarce capul spre prietena sa. Mișcarea din trupul ei, îl face atent. Fața ei și-a pierdut toată culoarea.

— „E om rău, unchiul“, zice Lena, tăind cuvintele cu greu. „Trebuie să-i poarte grija bunicii și bunica și cu — mine.“

Tulburarea ei e atât de mare, de nu mai poate vorbi câțva timp. Apoi sfârșește: „Nici nu mai știu cum să mă scap de el.“

„Cum așa?“ o întrebă Petru. Obrajii lui arși de soare se înroșesc încet pe încetul. Are și el încă atâta nevinovăție înăscută, încât îi urcă sângele în obraz, când îi destăinuiește fata prin vorbe spaima ei.

— „Nu mă lasă 'n pace. A vrut să vină în odaia mea noaptea, de două ori până acum“, îngâimează Lena cuvintele.

— „Tică — tică —“ zice Petru. Nu găsește

cuvântul, care să fie aspru deajuns. Mai apoi o dojenește pe Lena de ce n'a vorbit și de ce n'a spus bătrânilor nimic.

— „Fiindcă — fiindcă — nu pot să răsbească cu el“, îi răspunde ea, „și fiindcă au ei, bieții, destule năcazuri“.

Ultima vorbă abea mai poate să o rostescă; pe uliță se aud pași și noaptea e atât de luminoasă, încât îl recunosc pe Gheorghe de departe, cum vine de afară, răzimat într'un băț. Unde-a fost nu știu; amândoi sar fără să vrea de pe locurile lor; cum au zărit însă ei pe cel care se apropia, tot așa i-a zărit și el, și ca să nu apară, că au să ascundă ceva, se lasă jos, ca și când s'ar fi înțeles de mai înainte.

Gheorghe flueră tare, așa, pentru sine și dă cu bastonul de mai multe ori prin aer apropiindu-se. Când deschide isbind porțița grădinii, tușește jignitor uitându-se la ei. Se apropie leneș. Lumina lunii le arată cât de sveltă și de dreaptă ca stejarul e statura lui. Mustața lui are în bătaia lumii o lucire ciudată, fața i-e palidă, cu atât mai întunecată și — totuși — cât de înflăcărâtă îi este privirea.

— „Hm!“ tușește el încă odată. Mai apoi stă puțin în fața celor doi.

— „Așa — așa — vă place vouă pe-aici, hm, nu-i așa?“ urmează el. Zace ceva obraznic și disprețuitor, nu în cuvinte, ci în felul cum sunt spuse și în răsfrângerea în jos a colțului gurii.

— „Da, frumoasă poamă îmi ești“, adaugă el într'acelaș ton, vorbind Lenei.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

„Masa română” Royal de Vásárhely: Abonamentul l-am primit numai azi, foaia se va expedia regulat.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

8 Martie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa	23'85—24'20
Din comitatul Albei	23'20—24'—
De Pesta	23'30—24'10
Bănățănesc	23'20—23'35
De Bacica	22'45—24'05
Secară de calitate I.	16'20—16'30
Orzul de nutreț, calitate I.	16'50—17'—
Ovăș de calitate I.	17'60—18'—
Cucuruz	11'50—11'90

Piața grânelor din Aradul-Nou.

8 Martie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10'40 — 10'65
Orz	7'40 — 7'50
Ovăș	7'50 — 7'60
Secară	7' — 7'10
Cucuruz 300	4'70 — 4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kgr

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

::: 26 odăi aranjate cel mai modern. :::

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultanți dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Petru se ridică la vorbele astea.
— „Lasă-ne în pace, măi”, zice el și nu-i e teamă; mânia doar că-l face palid.

Gheorghe începe să râdă cu hohot. „Ha, ha, ha, — asta-i bună”.

— „Ești un câne afurisit”, zice Petru ieșindu-și din fire și vrea să treacă pe lângă dânsul mușcându-și buzele. Gheorghe ridică pumnul greu și-l izbește cu el în față. „Aici ai cânele”.

Lena țipă. În casă se deschid uși. Petru se întoarce și dă să prindă cu amândouă mâinile pe potrivnic, deși e amețit pe jumătate. Acesta îl împinge 'napoi și ridică bățul, care cade pe Petru în clipa când ajung în pervazul ușii Tobias și Balbina. Lovitura nimereste numai umărul flăcăului, dar îl aruncă la pământ, de se sgârcește câteva clipite de dureri.

— „Păduchiosule”, îi zice Gheorghe.

Celalalt se muncește să se ridice încet dela pământ și stă pentru o clipă tremurând de furie și de rușine pentru neputința sa. Apoi scoate un țipet răgușit și vrea să se repeadă din nou la Gheorghe. Balbina însă le aține calea. „Du-te acasă”, zice ea lui Petru, îl ia de mână și-l duce în fața grădinii ca și când s'ar înțelege de sine, ca și când ar porunci unui băiat de școală. Petru merge, nu din lașitate, ci fiindcă are simțul, el, omul simplu, în sufletul lui, care-i zice, că face pe plac femeii și bărbatului ei, dacă pleacă.

Intr'aceea s'a furișat Lena în casă, Tobias și Gheorghe își stau încă față în față, pe cărăruia din grădină, într'o ținută, par'că ar fi doi

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare dela 1 Aprilie a. c. în cancelaria subscrisului.

Dr. LAURENȚIU POP
Advocat în Abrud.

Incepând din 15/III. a. c. află aplicare în cancelaria subscrisului

un candidat de avocat

cu praxă, pe lângă condiții favorabile.

Dr. Iuliu Morariu,
advocat.
M.-Uioara. (Marosujvár).

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloace mai avantajoase:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

::: Telefon Nr. 671. :::

Cele mai noi susceperi de plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem” și din „Balkáni hercegnő”

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii.Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Primesc ieftin și cu garanță repararea de mașini de îmblățit,

◀ chiar și de acelea, a căror cazan are lipsă de probă. ▶

Mihaiu Bănățeanu,
mașinist diplomat.

Arad, Strada Vendel nr. 5.

— „Să mai vedem”.

— „Doamne, Dumnezeu, Ajutor!” țipă Lena și fuge din odaie. Balbina e după ea, o cheamă îndărăt cu glasul lipsit de putere și de răsuflat;

„Să taci! Să te întorci aici!” Ea nu vrea să se audă și să se vadă pe-afară câtă ticăloșie e în casă. Când se întoarce în odaie, zice Tobias în genunchi, apăsând la pământ de fiul-său. Puterea lui Gheorghe e atât de mare, încât face cu bătrînu ce-i place și tocmai faptul ăsta pare să-i prefacă mânia de mai înainte într'o veselie fără de veste.

„Stai liniștit, frumușel colea, auzi?” îi râde Gheorghe și adaugă: „Vezi, că nu poți să faci nimic?”

Zicând astea plin de triumf, ține pe bătrîn cu o singură mână.

Tobias e ca sdrobot. Găfăie ca unul, care se înecă.

— „Lasă 'n pace pe tată-tău”, zice Balbina.

Gheorghe ascultă. Mai înainte, în mânia lui, n'a străbătut glasul ei în conștiința lui, acum îi revine sfiala, pe care o are încă și acum față de ea, el, care pare-că a pierdut sfiala și toată rușinea.

Tobias se ridică cu mare greu, tușind sec. Se așeză stors de puteri la masă și răzimându-și cotul pe tabla mesei, șade cu trupul aplecat și cu ochii țintă la pământ. Nu va mai fi stăpân nici când peste băiatul lui — nu va mai fi — și faptul ăsta îi ia toată puterea.

(Va urma)

câni, cari mărăie unul la altul. În clipa, în care s'a întors Balbina din nou spre ei, dă Gheorghe din umăr și pleacă pe dinaintea tatălui, îl lovește în treacăt, și intră în casă. Bătrânii îi urmează încet, mai întâiu Balbina. În odaie se întâlnesc cu toții.

— „Dă-mi un păhar de vin”, poruncește Gheorghe bătăran Lenei.

Balbina dă pe față la o parte dela dulapul, de care s'a apropiat ea ascultătoare și nici că se gândește să dea fiului ei, ce a cerut.

— „Cum s'a început cearta afară?” întrebă ea.

— „S'a început pentru mine”, gângănește Lena. Nu mai știe de ea, dă cu mâinile, de frică, în dreapta și 'n stânga, și cuvintele îi vin în gură fără de voia ei. „Nu mă lăsa 'n pace, unchiul. Vrea lucruri rele.”

Gheorghe s'a trântit la masă. Se apropie de masă și Tobias. A îmbătrânit în câteva săptămâni. Trupul lui lung pare și mai deșirat, fața i-a scăzut. Se pleacă, încât barba lui lungă mai că atinge tabla mesei: „Pleacă din casă”, găfăie el spre fiul său. „Mai curând mă omori, decât să te mai las în casa asta!”

Balbina stă la spatele lui și ea se apleacă. „Așa-așa — de departe ai ajuns!”, zice ea cu greu, în timp ce-i tresar amândouă mâinile slabe.

„Du-te”, zice și ea.

— „Dacă vreau”, mărăie Gheorghe.

— „O să te arătăm, dacă nu vrei să te duci de bună voie”, zice Balbina. Tobias însă nu se mai poate stăpâni, o dă la o parte și-l prinde pe fecior. „Să te cari, ticălosule!”

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în afaceri procesuale, școlare, bisericesti și comerciale, intervin la referenții dela Curie, din ministerii și dela toate oficiile publice din capitală, dau îndrumări în afaceri administrative, procur tot felul de documente, atestate și mape, esoperez și urgitez **concesiuni și dispensațiuni la căsătorii**, licențe de birt și pentru trafici, mijlocesc **ajutor de stat la cumpărări la islase și pășuni**, pe baza legii din 1908 art. 43. Mijlocesc **impăcăcuiri procesuale și în afaceri concursuale**, apoi cumpărări, vânzări și exarândări de bunuri, păduri, teritorii de vânat și în deosebi articlii tehnici, rechisite economice precum: mașini de îmblătit, de arat, de scos butucii, de scris, de cusut și casse de fer incombustibile, diferite motoare pentru mori și uloiniți. Mijlocesc pentru oficianți împrumuturi personale, pentru țărani, proprietari de pământ, comune și comunități împrumuturi ieftine, simple ipotecare și amortisaționale calculate cu $4\frac{1}{2}$ procente la sută și **1 procent amortizare** din capital; câștig reescompt pentru bănci, efeptuesc tot felul de comande comerciale, mărfuri, semințe de primăvară pentru grădinari și economi, apoi comande la bursă, hârtii de valoare.

Observe, că cumpărările mașinelor și motoarelor le mijlocesc astfel, că partea contractuală o controlez eu, iar cea tehnică va fi controlată de un tânăr român, absolvent la politehnică, care totodată este espertul meu la astfel de cumpărări, decl feriți-vă de agenții din provincie, cari prin mijlocirea lor numai procese, însă nu marfa dorită vă câștigă.

Taxele vor fi moderate și serviciul prompt, însă rog o anticipație de **cinci coroane**, cu care sumă să achită corespondența, urgențele, comandele și informațiunile mai simple. — Rog, la întreprinderea mea sprijinul on. public român și îndeosebi a colegilor mei.

Cu stimă:

Dr. Constantin Manea,
advocat diplomat.

VIII. Aggteleki-u. 10., I. 7. Telefon 171-27.

Mare asortiment
de

ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafiriu, din
piele de lack și chevreaux

1a

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
  privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale** și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comandele am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

La

**Librăria die-
cezană, Arad**

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

„Albina“, institut de credit și economii în Sibiu.

Domnii acționari ai institutului de credit și de economii „ALBINA“ sunt invitați prin aceasta în virtutea §-lui 20 din statutele societății la

a XXXVIII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Sibiu, Sâmbătă în 25 Martie st. n. 1911 la orele 10 a. m. în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“ cu următoarea

Ordine de zi:

1. Bilanțul anului de gestiune pe anul 1910 și raportul comitetului de supraveghiere.
2. Propunerea direcțiunii cu privire la crearea unui fond cultural „Parteniu Cosma“.
3. Distribuția profitului net realizat conform bilanțului.
4. Distribuția sumei destinate pentru scopuri culturale și de binefacere.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pentru anul curent.
6. Alegerea a 2 membrii în direcțiune cu mandat pe 6 ani.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați*) în conformitate cu §§-ii 23, 24 și 25 din statutele societății, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență cel mult până Miercuri în 22 Martie a. c. st. n. 6 oare p. m. la cassa centralei noastre în Sibiu, sau a filialelor din Brașov, Lugos, Marosvásárhely și Mediaș.

Depunerea acțiunilor, respective a plenipotențelor spre scopul indicat se poate face și la institutele: „Ardeleana“ în Orăștie; „Bihoreana“ în Oradea-mare; „Bocșana“ în Bocșa-montană; „Furnica“ în Făgăraș; „Lipovana“ în Lipova; „Mureșana“ în Reghinul-săsesc; „Oraviciana“ în Oravița; „Patria“ în Blaj; „Sebeșana“ în Sebeșul-săsesc; „Silvania“ Șimleu; „Timișana“ în Timișoara; „Victoria“ în Arad și „Cassa de păstrare“ în Mercurea și în Săliște, în acest caz însă cel mult până Sâmbătă în 18 Martie a. c. st. n.

Sibiu în 3 Martie 1911.

Direcțiunea.

A XXXVIII-a încheiere a Conturilor cu 31 Decemvrie 1910.

Contul Bilanțului.				
Active.		Pasive.		
	Cor.	f.		
Cassa în numărar	325780	83	Capital societar:	
Monete	1270	20	15000 acțiuni à C. 200	3000000
Cambii de bancă	14499527	88	Fondul de rezervă al acționarilor	700000
Credite cambiale cu acoperire hipotecară	4984059	56	Fondul de garanție al scrisurilor fonciare	500000
Imprumuturi hipotecare în scrisuri fonciare C. 10716381·06			Fondul special de rezervă	118984
Imprumuturi hipotecare în numărar	376973	68	Fondul de penziuni al funcționarilor	670849
Credite de Cont-curent	4666665	24	Depozite spre fructificare	20007795
Credite personale	1315838	20	Scrisuri fonc. cu 5% în florini în circulațiune C. 708000—	
Avansuri pe efecte publice	55349	69	Scrisuri fonc. cu 5% în coroane în circulațiune „ 5008000—	
Cassa institutului, realități de la gara Brașov și div. realități de vânzare	622464	41	Scrisuri fonciare cu 4 1/2%	8196000
Efecte publice	3014352	70	Scrisuri fonciare eșite la sorti în circulațiune	250500
Acțiuni dela diverse bănci	102250	—	Cambii de bancă reescontate	5325764
Efectele fondului de garanție al scrisurilor fonciare	317422	—	Diverse conturi creditoare	2075933
Efectele fondului de penziune al funcționarilor institutului	394599	—	Dividende neridicate	3238
Interese după efecte	31996	98	Interese anticipate pro 1911	219174
Mobilier, amortizat	—	—	Interese tranzitoare de scrisuri fonciare	128117
Interese tranzitoare restante și debitori	29038	51	Profit net	457613
	41653979	93		41653969

Contul Profit și Perderi.				
Debit.		Credit.		
	Cor.	f.		
Interese:			Interese:	
pentru dep. spre fructif. . . . . C. 871106—			dela cambii de bancă . . . . . C. 756684·27	
pentru scrisuri fonciare . . . . . „ 361232·34			„ credite camb. cu acoperire hipotec. „ 251352·43	
pentru imprumuturi luate pe efecte . . . . . „ 21342 13	1253680	47	„ Imprumuturi hipotecare . . . . . „ 629623 41	
Spese:			„ efecte publice . . . . . „ 132326 60	
Salare . . . . . C. 179639·50			„ credite personale . . . . . „ 108492·26	
Bani de cvartir . . . . . „ 34880—			„ credite de cont-curent . . . . . „ 179049·55	
Imprimare, registre, porto, div. . . . . „ 21118·41			„ avansuri pe efecte . . . . . „ 4423·67	
Marce de prezență . . . . . „ 8752—	244389	91	Provizțiuni	2061952
Contribuțiune:			Chirii	16858
directă . . . . . C. 57220 17			Profit la monete	20077
10% dare la inter. dela dep. . . . . „ 87110·40	144330	77		1127
Profit net	457613	35		
	2100014	50		2100014

Sibiu, la 31 Decemvrie 1910.

Cosma m. p., director executiv.

Iosif Lissai m. p., contabil-șef.

DIRECȚIUNEA:

Dr. E. Roșca m. p.

A. Lebu m. p.

Dr. Beu m. p.

Dr. L. Lemény m. p.

Matei C. Jiga, revizor-expert al „Solidarității“.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiere, examinând conturile „Bilanț“ și „Profit și Perderi“ pro 1910 ale institutului de credit și de economii „Albina“, am aflat singuraticile poziții în consonanță numerică cu cărțile principale și estrasele din cărțile auxiliare. La finea anului am scontrat cassa, efectele și alte valori și le-am aflat în consonanță cu registrele institutului purtate exact. Referitor la împărțirea profitului net de Cor. 457613·35 ne alăturăm propunerii direcțiunii și o recomandăm spre primire. Vă rugăm în fine, ca aprobând bilanțul pe 1910 să dați atât direcțiunii, cât și comitetului subscris absolutul pentru gestiunea lor pe anul 1910. Sibiu, 22 Februarie 1911.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Mateiu Voileanu m. p.

Ioan Henteș m. p.

Emil Verzariu m. p.

Victor Fincu m. p.

Dr. V. Bologa m. p.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ARAD.